

DROFENIK

PLANINSKI VESTNIK

LETO 1934 ★ ŠTEV. 10

DEŽNIKI

USTANOVLJENO LETA 1839

NA MALO
NA VELIKO

L. MIKUŠ

LJUBLJANA, MESTNI TRG 15
TELEFON 22-82

Telefon 59-40

KRUH V NAHRBTNIKU? EDINI ODGOVOR JE **»RŽAJ«**

*ker čisto majhna rezina izda več kot cel kos navadnega kruha. —
Vedno svež in sočen, pripraven v obliki, tedaj odločitev ni težka.*

Izdeluje edinole **ROŽNA PEKARNA** • Prodajalna: Tavčarjeva ul. 4

Planinci!

Pri sportu v planinah

se obvarujete solčnih opeklin na ledenikih in v snegu, če nadrgnete temeljito vsa svetlobi in zraku izpostavljena mesta Vašega telesa še pred nastopom ture z

NIVEA-CREME ali OLJE

in če to med izletom po potrebi ponovite. Na ta način ščitite obenem Vašo kožo pred neugodnimi, vremenskimi vplivi, da ne postane raskava in da ne poka. Pridobite si pa prekrasno brončasto polt, s katero se tako radi vrnete z zimskega

sporta domov. Ni drugih sredstev za nego kože, ki bi vsebovala koži sorodni eucerit in zagadatelj se Nivea-Creme in Nivea-Olje ne dajo nadomestiti.

Nivea-Creme: Din 5.50 do 24.—, Nivea-olje: Din 27.—, 38.—

Jugosl. P. Beiersdorf & Co. d. z o. z. Maribor

Dobi se v vsaki drogeriji ali lekarni

Šatore — nahrptnjače, poljske krevete, vreče za spavanje

Vrine suncobrane

Vrtno pokućstvo

proizvodi

Jugotekstil d. d., Osijek

Sijajni uspehi z

Agfa aparati
Agfa Isochrom in Super-
pan film
Agfa Lupex za Vaše kopije
Agfa Brovira za Vaše po-
večave

Foto
Materijalom

Previden turist vzame za okrepitev in osvežitev s seboj vedno steklenico **Rogaške slatine**, ki je izredno izdatna in okusna. Že en sam požirek **Rogaške slatine**, ki je najjačja od vseh poznanih slatin, mu zadošča, da si prežene žejo.

KUBANY-JEV MATE ČAJ

hrani ter krepča živce in mišice. Telo postane odporno in z lahkoto premaga vse napore. — Kdor ga redno pije, se mu ni bati ne gihla ne revme. — Dobi se v vseh lekarnah v originalnih zavojih po Din 15—, ali pri zastopstvu:

Lekarna Mr. Milivoj Leustek, Ljubljana, Resljeva cesta 1, ako pošljete vnaprej Din 15—
Športniki, turisti, lovci, nogometaši: pijte ga redno!

*Zamudniki!
Poravnajte
zaostalo
naročnino!*

Turisti! Smučarji!

Športno blago za obleke in kostume, smučarski loden, turing in flanelo za športne bluže in srajce kupite najugodnejše pri znani solidni tvrdki

Žlender, Ljubljana

Mestni trg 22

Dr. PIRČEVA SLADNA KAVA

je pridelek domačih poljan, uspeh domače industrije, osvežujoča, krepljiva in hladilna pijača. —

Planinci, tudi Vam jo priporočamo!

Velepražarna kave in
tovarna hranil

»PROJA« d. z o. z.

Ljubljana, Aškerčeva 3

Vsebina 10. šte.: Dr. H. Tuma, Beneška Slovenija (str. 289). — Mih. Jovanović, Skoplje, Nežilovske Karpe (str. 293). — Lipovšek Marijan, Čez Durmitor na morje (str. 296). — Stanko Alekšič, Vinkovci, Zadnji Prisojnik iz Škednja (str. 308). — Naš kotiček: Mira Kepa, Sence s pota... (str. 312). — Obzor in društvene vesti: Za podvig Planinskega Vestnika (str. 314); Znamenita stoletnica o M. Blancu (str. 314); Skalaški Dom na Voglu (str. 315); VII. kongres Asociacije Slovanskih planinskih društev (str. 316); Smrtna nesreča (str. 320); Iz planinske kronike (str. 320); Hrvatski Planinar (str. 320); O rastlinstvu na Šarplanini (str. 320); Ob sončnem vzhodu (str. 320).

»PLANINSKI VESTNIK« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za vse leto 40 Din, za inozemstvo 60 Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri odboru Slovenskega Planinskega Društva v Ljubljani. — Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tomišek v Mariboru. Za vsebino spisov so odgovorni avtorji.

Odgovorni urednik: dr. Arnošt Brilej, Ljubljana; izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (njen predstavnik K. Čeč).

Goko-patent

Univerzalna pelerina-šotor!

Pelerina in šotor vse obenem, teža 1.25 kg,
nepremočljivo, posuši se že v 15 minutah
in poceni je!

Oglejte si ta domači patent pri tvrdki

Drago Gorup & Co.

Ljubljana, Miklošičeva cesta 16/I.

Dolina Resartico, v ozadju M. Laver (Javor) 1906 m

Dr. H. Tuma:

Beneška Slovenija

(Dalje.)

Pláuris (Lopič) 1959 m.

Dne 18. julija 1906 sem se napotil v Rezijo, da bi pregledal vso dolino z vencem obdajajočih jo visokih gora. Pričeti sem hotel s turami pri vhodu doline iz Resiutte (Rezjuta). Odpotoval sem iz Gorice z jutranjim vlakom proti Vidmu ter imel ves čas krasen pogled na zelene hribe Beneške Slovenije. Na desni strani vlaka so se vrstili Ivánac 1168 m, Vrh Krnice 991 m, Javor 1094 m, Sv. Jakob 865 m, Kladje 852 m in široko razpoložena gromada Krnic (La Bernardia) do 879 m. Potem pa za mestecem Tarčent: Stela 784 m, Campeon 705 m, Faeit 722 m, pod njim nizko brdje v lozah in sadovnjakih. Zadaž nad njimi se zasveti mična cerkvica Krista Rešitelja na Malem Karmanu 1372 m, zgrajena in posvečena l. 1902, prav v ozadju pa dolga rajda Velikega Karmana 1716 m do Postovčiča 1613 m. Tik železnice na koničastem griču grad Rtin 267 m in pod njim mesto istega imena (Artegna). Sledi slikovito pod M. Glemina ali Glemone 941 m razpoloženo mesto Humin (Gemona), odtod naprej levo od železnice široke, od Tilmenta in Bele (Fella) nanesene prodine, v ozadju na sever Beli Vrh 1506 m (laški Monte Simone). Čez njega gleda lepi stožec Amariana 1906 m. Amariana je eden najlepših razglednih vrhov Karnij-

skih Alp. Posebno zvečer, ko solnce ob sklonu obseva Julijske Alpe, se pokažejo Poliški Špiki in Kanin v vsem svojem krasu, da človek kar strmi. Amariana in vse okoli nje je bilo nekdanj in morda še nedavno slovensko ozemlje. Povsod zaslediš slovenska imena. Tako imata Poselje na južnem obronku Amariane.

V Resiutto, po rezijansko »Na Beli« (dočim v Reziji za Sv. Jurij »Tu v Beli«), sem se pripeljal ob 12½ uri ter se nastanil v »Albergo del popolo«. Mislim sem sprva ostati več dni, da bi tudi od Furlanov kaj poizvedel o Reziji. Resiutta je namreč od nekdanj furlanska. Dobil sem čisto sobo, pa le mrzel prigrizek, ker niso vajeni na tujce. Resiutta je stara rimska naselbina, od katere so dobili sledove v izkopinah; morala je biti utrjena ter je zapirala dolino Bele na sever in dolino Rezijanske Bele na vzhod. Sicer pa izkopine pri Resiutti kažejo še dalje nazaj v bronovo dobo.

Resiutta leži na bregu prodnate Bele, furlanski Fella. Sicer tudi koroški Slovenci izgovarjajo *b* kot *v* ali *f*, pravijo torej Fela. Italijani so le *l* podvojili. Koroški Slovenci pravijo tudi izviru te rečice nad vasjo Žabnica: Belica, kar izgovarjajo Filca. Ker ima potok, ki teče skozi Rezijo, tudi ime Bela, je treba ločiti obliko obeh besedi tako, da rabim za pritok Tilmenta Fela, za dotok v Felo iz Rezijanske doline pa Bela. Rezijani pravijo svojemu potoku tudi na kratko »Voda« ali »Velika Voda«.

Resiutta je štela takrat okoli 885 prebivalcev, skupno z vasico Pobiči, pofurlanjeno v Povizi. V Resiutti je tvornica dobrega cementa iz glinastega apnenca, trg ima tudi edino združno mlekarino v dolini Fele. Čez Rezijansko Belo pri izlivu v Felo vede eden večjih mostov Pontebanske železnice, 60 m dolg s petimi oboki, predor pred Resiutto pa ima 162 m.

Da je Resiutta bila od nekdanj ladinska, kaže to, ker imenujejo Rezijani visoke planinske senožeti v Kaninski skupini pod vrhom 2411 m še sedaj Laška Planja; saj je v posesti tržanov Resiutte.

Po kratkem sprehodu po mestecu, ko sem ugotovil, da v Resiutti le malo poizvem o Reziji, ter ko sem pregledal raz grič Gran Peits¹ 574 m (starejše ime, furlanski Chichi) bližnjo okolico, sem se odločil, da odrinem takoj na najvišjo goro vzhodne Rezije v dolgi rajdi do Učeje, ki zapira Rezijo proti jugu, na Pláuris. Cela rajda se morfolgično deli na dva dela: prvi, od Učeje do sedla Póljica 1461 m (Campidello), je razrit in kamenit greben Muzcev, drugi del, ki se razteza s svojimi odrastki na jug in vzhod, pa ima travnate obronke in predložene gozdnate hribe. Od Pláurisa na zahod se gorska postat razcepi kakor pahalce ter posamezni odrastki odpadajo proti Feli in Tilmentu. Na sever tik nad Resiutto in Felo sta strma stožca, oba imenovana Monte Sflincis 713 m in 801 m. Ime je jako zanimivo, ker prihaja iz slovenskega svlečje, Rhododendron. V furlanski besedi je ohranjen še nekdanji slovenski nosnik. Pomena se stari Rezijani še dobro spominjajo. — Na severozahod naravnost v koleno Fele sega Monte Ciucis (Čučis) 1315 m, na zahod nad izlivom Fele v Tilment Monte Sorelis 1355 m, t. j. solčna gora (po gorenjski sovna), in na

¹ Peits = (Velike) Peči je furlanska oblika za slovensko peč.

jugozapad preko Cima di Cervada 1789 m do Clapon del Mai 778 m nad Venzone. Večina krajevnih imen je pokvarjena iz slovenskega, ali poznajo se še posamezne slovenske oblike; n. pr. Monte Napliz 1150 m očitno »Na Pleši«, Monte Uarcheh 937 m očitno »Na Vrheh«, Pallon di Zápuž 1592 m, Punta Grisis 1235 m in Vetta Griže 1315 m, oboje istega pomena, Monte Spiz 1201 m. Panoga od Monte Lávera di Lavri, slovensko Javor 1907 m, naravnost proti severu čez Griže in Spiz tvori rezijansko jezikovno mejo.

Pláuris ima ohranjeno svoje prvotno slovensko ime Lupiz-Lopič v Glossario Pramperii; to je srednjeveška nomenklatura Furlanije in Karnije, žal, malo poznana našim učenjakom. Ime Sflincis in Pláuris-Lopič, kakor gori navedena imena, so jasen dokaz, da so bile nekdanje vse Julijske Alpe do izhoda Tilmenta v ravnino v slovenski posesti, kakor še ohranjena slovenska imena daleč na desnem bregu Fele in Tilmenta dokazujejo, da je slovenščina segala čez vso Karnijo. Sedaj je vsa prostrana oblast Pláurisa na jug, zahod in sever v posesti furlanskih gospodarjev ob bregu Tilmenta; v gorah pa vendar ni nikjer nobenega selišča, ampak so le prostrane planine in gozdovi, tako da lahko rečemo, da še danes ni človeškega bivališča v Julijskih Alpah in Predalpah furlanskega plemena izven v dolini Reklanice (Raccolana) in Dunje (Dogna). Prva je bila pofurlanjena v XVIII., druga v XVII. stoletju.

Odšel sem iz Resiutte ob 16. uri popoldne skozi dolino *Resartico*, potok, ki se izteka v Rezijansko Belo. Imena nisem mogel raztolmačiti, dasi sem povpraševal pri ljudeh. Lep pogled imaš na dolino, ko greš mimo cerkve ob hudourniku Rezije, čez brv v selo Pobiči. Odtod je po stezi do sirarnice Giaí 661 m približno eno uro hoda. Casera di Giaí je poleti neobljudena; so stajajo, kamor lastniki zahajajo le spomladi in jeseni. Steza vede na desno skozi gozd in je dobro nadelana ter pelje k premogovniku Miniera di Giaí, t. j. mal rudnik rjavega premoga, ki je za silo še v obratu. V rudarske hiše se dobi skromno prenočišče. Hoda do tu je pičlo uro. Od rudarske hiše 837 m je nategnjena od ceste na Resiutti spuščalnica na žico — teleferica. Po vsej Karniji imajo skoraj vse občine za spravljanje lesa s strmih vrhov žične spuščalnice v dolino, kakor je tudi že skoraj povsod vodna sila izrabljena za svečavo in pogon. Od rudnika se krene na levo po slabši stezi v snežen dol ter iz tega na desno, potem zopet na levo na gorsko rebro do sirarnice Slips 1521 m. Od premogovnika do sirarnice je dobro uro hoda, vsega iz Resiutte do sirarnice tri ure.

Slips je furlanska pokvarjenka iz slovenskega Žlebi; prav majhna sirarnica je, za največ 12 glav govedi. Paša pa je obširna in izborna visoko gor do vrha Lopiča in po južnem pobočju do pod Javor (Lavera)².

² Slovenski začetni *j* v furlanščini prehaja često v *l*. Enako Mala Lavera: Mali Javor 1094 m v skupini Ivanca; Lauer, enako Jauer. Sedaj se vrh imenuje furlanski Clap di Lavris, a tudi Lavora. Tu bi opazil, da Ladinci tudi pred slovenski čisti *i* postavljajo *l*; tako je iz besede Idrija postala Ledra. Glossario Pramperi za l. 1275 še navaja potok Idro v Huminu, sedaj Ledra. Iz tega bi sklepal, da

Takrat je imel sirarnico v zakupu neki Mario di Bernardi iz Vrat (furlanski Portis), ob bregu Tilmenta. Imel je pri sebi kot pastirja dva otroka, šestletnega dečka in enajstletno deklico, oba prijazna in zgovorna otroka. Družinica živi le ob nezabeljeni — polenti in mleku. Zvečer sem gledal, kako je delal Di Bernardi majhne sirne hlebčke. Imel je mleka od kakih 9 krav, katere je večinoma držal v zakupu. Več ko za enega poleg družine ni bilo prostora za prenočišče. Dobil sem ga v senu in sem dobro spal.

Drugi dan zjutraj sem šel navsezgodaj na sedlo Lanis, Lanež, približno le 20 minut hoda, potem vseskozi po drnu na vrh Pláurisa v kratkih 40 minutah in nazaj na Lanežev Rob ter odtod na vrh Jávora v približno dobri tričetrt ure. Oba vrhova sta lahko pristopna in dajeta približno isti razgled, seveda je obširnejši z Lopiča, ker stoji prosto proti vzhodu. Pogled daje Karnijske Alpe, Dolomite, Benečanske Alpe z lepim oblim Monte Cavallo 2250 m in obširno Benečansko ravnino, ki se izgublja proti sinjemu morju. Na sever bližje pred teboj je Žrd (Monte Sarte), Kaninska in Poliška skupina. Lopič in Javor in obe pobožji Laneža imajo bogato floro. Potikal sem se vse popoldne po vrhovih, posebno sem si ogledal nad sirarnico, kako si je Di Bernardi napravil vodovod. Studenca tako visoko gori ni, tudi snežišče je prenizko doli ter se donaša sneg le v skrajni sili; vsled tega je Di Bernardo prišel na prav izvirno misel. Med obema vrhovoma Lopič in Javor je široko sedlo Laneža, pod njim pa pobočje, kakor upognjena dlan. Di Bernardi je pod njo izkopal globoko jamo in jo cementiral. V jami se nabira deževnica in mot poleže. Pod to jamo je izkopal drugo, nižjo, v katero se voda iz gornje pretaka skozi železno sito. Voda sicer ni posebno čista ter ima vonj po ilovici, za žejo pa je dobra. Posebno za živino odleže.

Prenočil sem v drugič v Di Bernardovi koči. Drugo jutro zarana sem odrinil čez sedlo Lanež na jug in prekoma po drnatih ronkih Grauneza; kaj pomeni beseda, ne vem. Na levo pod seboj ima bukove gozde in sečne planine, ki se izgublajo v dolino Venzonazza, ki teče od prelaza Muzcev 1012 m od vzhoda na zahod in se izteka v Tilment.

Posebno mičen je dolgrede pogled po zeleni kotlini Venzonazze izpred samotne cerkvice sv. Antona 846 m. Cerkvica je stara še iz XV. stoletja ter ima ohranjene fresko-slike. Dolina Venzonazza vede od mesta Venzone pa čez prelaz Muzcev v dolino »Dol po Meji« nad Tèrom. Prelaz Muzcev je meja slovenske govorice in posesti. Onkraj prelaza je prva slovenska planina »Na Topóv« (Na Topolu) 889 m, pod njo sta seli »Tam na ta Beli« 637 m in Šimci, pod njima izvir Tèra 529 m. Južni gorski rob nad Venzonazzo pa je na to stran gozd-nato, na južno stran travnato sleme, ki se dviga iz Tilmenta ob Monte Deneal 1613 m čez Veliki Karman 1716 m, Cuel di Lanis, Lanež, 1631 m, Postovčič 1613 m in Široki Plaz 1091 m do izvira Tèra. Ves obširni prostor med rajdo Pláurisa in Karmána zavzemajo planine in gozd v posesti furlanskih vasi ob Tilmentu. (Dalje prih.)

beseda Ledra, ki se nahaja večkrat med Ladinci, tudi drugod izhaja iz besede Idrija, torej tudi na Južnem Tirolskem Lago di Ledro — Idrijsko Jezero, kjer dobiš v dolini tudi vas z imenom Loka. Romanski filologi nanašajo ime na grško hydra, kar pač ne drži.

Foto dr. Josip Pretnar

Solunska Glava, vzhodna stena nazvana »Nežilovske Karpe«

Mih. Jovanović, Skoplje:

Nežilovske Karpe

Mnogo je planinskih masa na našem Jugu, gde je priroda svojim čudima dala puno izraza. Zbog toga je čitav Jug s te svoje geomorfološke strane kao retko gde interesantan. Nemirno je tlo bilo tu u svoje vreme, kao što i istorija ljudskog življenja na njemu malo beleži mirnih dana. Pritisak je izazivao otpor; tiranija je radjala buntovnike. Mučan život potlačenog mračio mu je lik i oštrio pogled, koji je okretao u slobodu preko osвете. Tako se bežalo u planinske visine, u zakriljene žljebove i skidao postepeno zeleni veo (ovoj) zemljin; tako se obnažila (ogolila) zemlja i izbio goli krš koji je rodio čemer (strup) i zmijski jad.

Nekad sažete (strnjene) šume maćedonskih planina, po čijim dubinama odjekivao je lovački rog velmoža i careva, koje su bile prostrano okrilje manastira i drugih zadužbina vladarskih, nestale su i samo su sive stene gordo parale vlažne oblake. Onde, gde se još samo pre 80 godina razlegala rika jelenova i gde je buntovnik ili hajduk nalazio sigurno ubežište, otkrila se gola siva stena, po čijim bednim niskim biljnim izdancima gazi pastir sa pustošnim stadam koza. Tako su brzo umirale maćedonske šume i iz duboke nesvesti i iz pregoleme bede.

Ostale su sive stene, a po njima beda, koju još trajno prati čestitost i viteški ponos kao nigde u državi. Željne su ove visine zemljinog sloja, kao što je ovaj svet na njima željan suhog hleba. Pa ipak će se zalutalom u tome bespuću (kdor je zašiel v to brezpotje), ako je gladan, dati i ono što se poslednje ima. Takav je planinac na Jugu.

*

Centralni visinski izdanak Južne Srbije je rasplinuta (razprostrana) Karadžica, koja je svoje ogromne ogranke pustila kao meduza pipke (tipalnice). To je najrasplinitija planinska masa na Jugu sa svojim vrhom zv. »Solunska Glava« (2540). Dodiruje ona svojim ograncima Skopsko Polje, da bi drugi kraj uprla čak u Prilepsko Polje i Poreč.

Zbog te svoje prostranosti, retke nastanjenosti i bespuća, slabo je posećivana od izletnika i stručnjaka, te je najmanje i ispitana, premda je i na njoj, kao i na Korabu, zastupljeno silno bogatstvo flore i faune.

Još su i danas jedino moguće baze po njenim vrhovima (nepreglednim pasištima, po kojima se ispašaju desetine hiljade ovaca) bačila (trla, planšarske »planine«) i niže, maleni broj žandarmerijskih ispostava. Medjutim, ona sem mnogobrojnih drugih znamenitosti i interesantnosti ima osobiti značaj za planinare jednim svojim delom na južnoj strani ka izvoru reke Babune, o čemu ćemo govoriti. Taj deo predstavljaće za naše planinare ogromno iznenadjenje i čitavo otkriće. To su tako zvane »Nežilovske Karpe«.

Podjimo do njih!

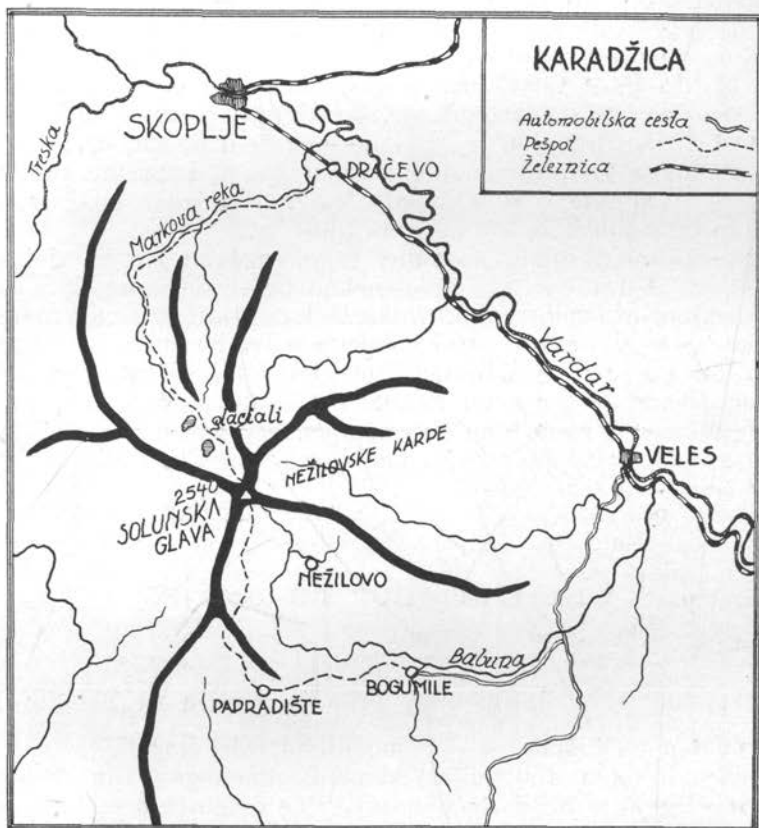
U jasnome zimskome danu iz skopske okoline posmatrano pada na južnoj strani u oči pravilan kupasti šiljak, sav pod debelim snežnim zastorom, koji veoma naliči Ljubotinovoj piramidi na Šar Planini. Često i u junu mesecu ova jasna belina moćne piramide zaseca nebesno playetnilo. To je Solunska Glava, nazvana po verovanju da se sa nje može sagledati Solun. Reklo bi se, da je najprirodniji i najzgodniji put do nje od Skoplja pravo prema njoj. Medjutim, mnogo se pre do nje stigne zaobilaznim putem — preko Velesa. To je uostalom i s pogledom na druge znamenitosti preporučljiviji put. On sadrži liniju Veles—Bogomile (južno podnožje Solunske Glave) — automobilski put. Odatle blažim usponom kroz šumovit predeo do sela Papradišta (2 časa). Tu bi se moglo (a i preporučljivo je zbog uštede u vremenu) zanočiti (ima žandarmerijska ispostava), odakle do vrha (2540) ima oko 6 časova.

Svetao i tih letnji dan. Jutarnja svežina pipa golu kožu. Orošena visoka paprat kvasi obuću i odelo. Iznad 1800 m ulazi se u bespuće. Okolo su joj studeni izvori, čije čudnovato blagotvorno dejstvo donelo im je naziv »Praznitorbe«. Nisu bez razloga tako kršteni. Zato podjite sa punijim rancem hrane.

Izlazeći iz poslednjeg šumskog tunela, nazrećete deo jednog rečnog žljeba, koji Vam, još dovoljno neotkriven, nagoveštava da se nećete uzalud uzbudjivati osvajajući visinu. Ne zbog prostranog vidika u daljini, već zbog pregleda blizke nizine tokom reke Babune,

kojom su se, u tome sigurnom skloništu gnezdili bogomilski jeretici, progonjeni Nemanjinom verskom revnošću, zbog džinovskog procepa niže, koji je najveličanstvenije delo prirodne sile na ovome mestu i koji će biti cilj našeg puta.

Zagospodarili ste najprostranijim vidikom ovde: kota 2540, teme Solunske Glave. Pred Vama, dogledom sagledani: Šar Planina, Korab, Skopska Crna Gora, Babuna, Perister, Galičica, magličaste daljine

koje kriju veličanstveno delo prirode, vekovnu krvavu istoriju i večnu patnju mukotrpnog čoveka ovoga tla.

U blizini dole po nepreglednim suvatima ogromna stada ovaca, rasturena kao sićušni crvići. Zakuje pogled na prostranoj visoravni ogromno jezero, koje već osvaja biljni sloj. Kako bi se rado sagledalo odavde i drugo, Salakovsko, čistije i interesantnije, koje kriju goli stepenasti grebeni!

Ali južna i jugoistočna strana neodoljivo mami pogled: Najednom tu je prekinut kontinuitet planinske mase gustom zelenom linijom, dugom nekoliko kilometara.

Smićete se niže ka toj ivici (robu). Pojas tamnog i gustog zelenila je čuven i uopšte tako redak planinski bor (*Pinus Mughus*) zvani »Krivulja«, čiju je retku vrednost istakao pok. Košanin, a koji ovde stočari Kucovlasi bezdušno tamane (pokončavaju) paljenjem.

Na ivici ste ove zelene linije. Samo lakše! U daljini pred vama su planinske mase, zeleni i sivi nabori, koje je vreme glodalo i plastikovalo. Sve to sa nebesne visine. Jer vi ste ipak na oko 2400 m. Zatim lezite i s ivice pogledajte dole, jer nema toga junaka koji bi na toj ivici stajao i slobodno gledao dole. — To je pakleno dno. To je procep do utrobe ove glomazne mase. To je zidni osek, čiju dubinu kartografija beleži sa oko 900 m. To su Nežilovske Karpe. Po njihovim zidinama pište alpinske čavke, iz njihovih čvorova, niže, istrčavaju divokoze, ispod njih, u dnu, odliva svoju srebrnastu traku Babuna, pored koje gamiže dvonožni crvić.

Ogromna je to šarena zidina, posmatrana sa suprotne strane, zidina koju su stotine vekova malali. Malen je i jadan ovaj dvonožni crvić, bio on ispod njih, bio na vrhu njih.

A te zidine i njima podobne, te izbrazdane jaruge, duboke i mračne, oni ispreturani stoletnici nekad prostrane gore, bili su zakrilje i sklonište brojnih buntovnika in komitskih četa za vreme Turaka, gde je svaka askerska ekspedicija polomila zube.

Hoćete povratak u Skoplje? Onda sever ka Skoplju preko Solakovskog jezera na Markovu Reku. Ako želite možete navratiti i u Markov Manastir, zadužbinu Vukašinovu, oca Kraljeviča Marka. Jer Marko je i lov lovio po strmim padinama Solunske Glave.

Lipovšek Marijan:

Čez Durmitor na morje

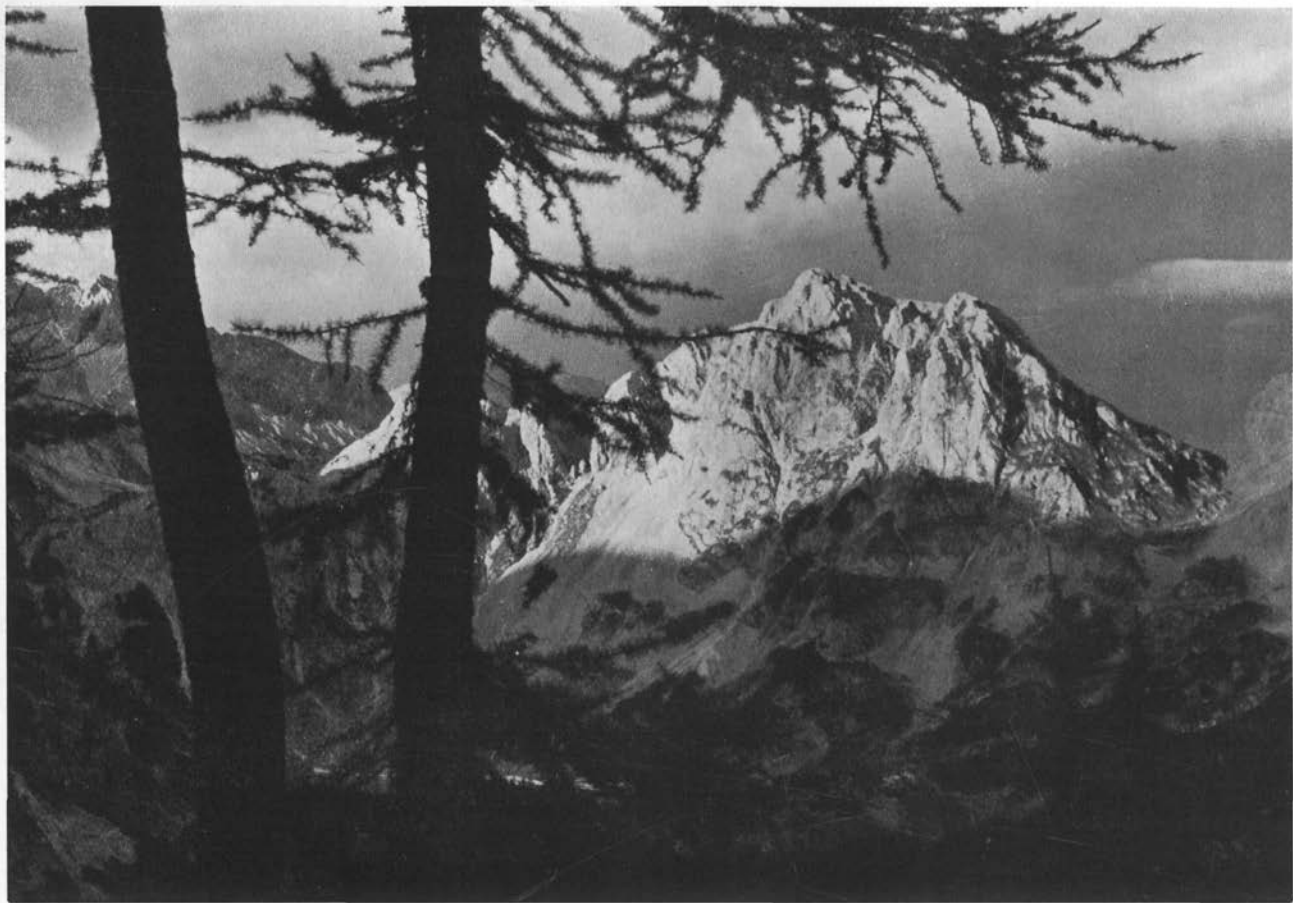
(Dalje.)

Južnozapadna stena Bezimenega Vrha in greben na Bobotov Kuk.

Izmed mnogih načrtov, ki smo jih plezalci kovali, je prišla na vrsto naslednji dan (30. julija) stena Bezimenega Vrha.

Prav čudno je to, da ta ponosni vršac dolgo časa ni imel imena in ga originalnega še sedaj nima. Pastirji, ki smo jih povpraševali, so nam dejali: »Ono sve je Durmitor!« in pokazali s širokim zamahom roke na ves greben Bezimenega Vrha in Bobotovega Kuka. Šele leta 1926. ga je krstil tako dr. Gušić.

Precej za jezerom se dvigne melišče v dolgem jeziku visoko pod steno. Slutili smo, da bo delo znatno težje nego pri dosedanjih plezarijah. Gibki grušč na meliščih nam pa je kmalu pregnal razmišljanje o steni; imeli smo opravka s hudo strmino in hiteli smo, da bi bili prej v skalah. Čez dva krušljiva in navpična skoka smo splezali na gredino pod vstopom in si obuli plezalne čevlje. Začetek je bil koj prav resen. Značilna prepoka, nekoliko na levo nagnjena, se med glatkimi stenami strmo dviga v smeri črne votline zraven rjavega odloma visoko

Vernar nad Velim poljem

Foto prof. Janko Ravnik

Bezimeni Vrh iz Ališnice

Foto dr. Br. Gušić

v steni. Vstop tvori prevesen, črn kaminček. Topot sem plezal najprej jaz. Za nekaj dolžin smo se vzpeli kvišku po počki — prav izpostavljeno je plezanje: strme, gladke pečine se dvigajo na desni in levi. Komaj, da jim sproti uidemo skozi prepoko, ki je tudi dosti težavna. Šele v višini one votline se svet položi, iz pečin zraste skrotje in stvori se polica, travnata, drnasta, neizrazita sicer, vendar se na njej prijetno odpočiješ. Na robu, ki sega na levi doli iz stene, smo postavili možica in za robom stopili do one črne zijalke, ki sliči obokani kapelici. Naša smer pa je vodila na desno proti vrhu. Šli smo nazaj okrog roba na polico, prečili po njej navzgor, najprej izpostavljeno — tako zelo se polička zoži — kmalu pa po širši gredini desno navzgor in po skrotju do obširnega strmega snežišča, ki se prav dobro vidi iz doline.

Pogled je splaval v dolino k tovarišema. Iz Dobrega Dola je romala čez Škrčko Ždrijelo dolga vrsta ovac, druga za drugo, majhne sive kroglice, vmes tu in tam črne, kakor pisan rožni venec s križem, sestavljenim iz pastirja in njegove palice, položen na zeleni, travnati prt. Leo je zgradil postavnega možica in nekoliko smo počivali.

Svet odtod dalje pa je bil nekako tak: pod vrhom se je izobličila iz stene ogromna strma kulisa, ki je s svojim razom padala skoraj do snežišča. Stena kulise je bila gladka in neprijazna; koj nas je odbila. Na desno okrog nje je res kazalo prav zložno, mi pa bi radi priple-

zali kar naravnost na vrh. Zato smo sklenili, da pogledamo, kaj je za kuliso. Mahnili smo jo torej proti odprtini, ki jo tvorita kulisa in stena in ki je odprta proti zapadu.

Od počivališča dalje je plezal Leo prvi. Ob snegu smo na levi plati odšli navzgor do strmega, lahkega žlebiča, ki se končava pod

Jugozapadna stena Bezimenega Vrha

<i>a = vstopni skoki</i>	<i>c † = kapelica</i>	<i>e-f = kulisa</i>
<i>b = peč</i>	<i>d = polica-gredina</i>	<i>g = izstopni kamin</i>

dvema malima mokrima luknjama. Čez ozek skalnat pomol smo nato prečili v desno pod dolg in strm travnat žleb, kjer nam je krušljivo kamenje kar v rokah ostajalo. Vrh žleba pa smo se znašli pod nizko, črno prevesno stopnjo. Na desni nas je sprejela podse že kulisa. Vlažna ruša nam je kaj otežkočila hojo, kepe prsti so se valile v prepad. Leo je splezal navzgor in nad navpično skalo našel dobro

varovališče. Sledil mu je Marij in šele, ko je prenehala toča debelih kamnov in nerodnih rušastih kolobarjev, ki so frčali preko mene, sem se upal z glavo izpod prevese na plan in splezal k tovarišema.

Ugibali smo, kaj sedaj. Na desno se je zdelo vablljivo. Tam je vodil strm žlebič na raz kulise. Zdelo se je, da od tam ni daleč do mesta, kjer se kulisa spaja s steno. Nad nami pa je prav tako mikavno rezala mala polička steno na desno in se v travnati prepoki izgubljala našim očem. Stali smo med dvema stenama v strmem kotu za kuliso in

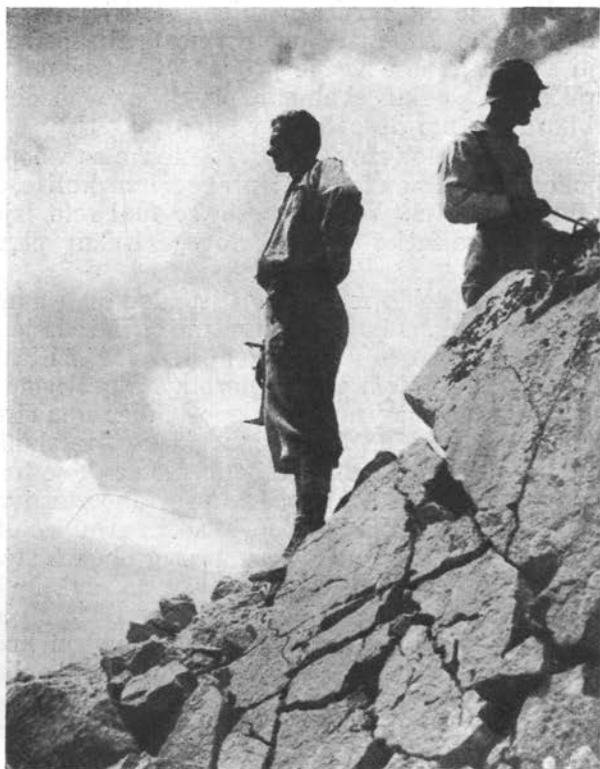

Foto
M. Avčin

Na vrhu
Bez-
imenega
Vrha

smo morali najti izhod. Leo se je brž odločil in je poskusil po polici. Midva z Marijem sva se previdno preselila nekoliko bolj na levo, da naju Leo ni preveč »požegnal«. Polička pa ni prijazna; hudobna in grda je, tako da je moral Leo zabiti krepak klin, ko se je previdno dvigal kvišku pod steno, ki odbija v prepad. Visoko navzgor je moral in še enkrat je zavihtel kladivo, da se je vsidral v poklino in varoval Marija, ki je plezal drugi. Jaz sem moral na izpostavljeni polički spet dolgo iz špranje izbijati trmoglavni klin. Nato pa sem bil kmalu pri tovariših.

Prepoka se razcepi na več neizrazitih vej. Splezali smo nekaj metrov kvišku in dospeli na malo krmoljo, poleg katere se raz kulise spaja s steno. Velikanska skala, naslonjena na steno, tvori tesno okno,

da se ne preplaziš skozi; navzdol pa padajo gladke pečine na ozko, strahovito izpostavljeno rez kulise. Tisti vabljivi travnati žlebič vodi na njo, toda se izgubi v navpičnih pečinah. Kar dobro se nam je zdelo, da smo se mu izmuznili po polički.

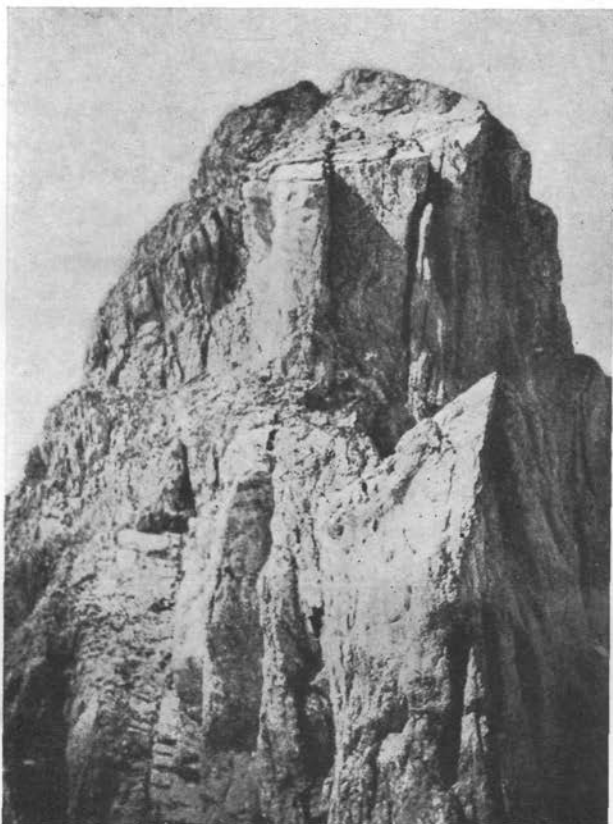
Leo pa je že zabijal klin za nadaljnji podvig. Od krmolje vodi kratka, prevesna in navzven nagnjena poklina v strm in navpičen kamin, ki globoko zeva med dvema gladkima ploščama; zdi se, kakor da bi mogočna sekira preklala skalo na dvoje. Leo je vse te težave kmalu premagal in gori za robom, ko nama je izginil iz pogleda, veselo zavriskal. Marij je bil kmalu pri njem. Med tem, ko sem jaz izbijal trdno zagvozdene kline, sta onadva postavila možica, zadnjega v steni. Kajti vrhnji kamin nas je privedel tik pod navpične skale najvišjega vršiča; po gladkih skalnatih plateh smo jih obšli na malo zapadno škrbino in iz nje dospeli prav lahko na vrh.

Stena je mestoma zelo težavna. Najtežje točke so vstopna poklina, dalje ozka polica, ki je menda edini prehod izza kulise, in izstopni kamin s poklino pod njim. Vsa ta mesta so tudi zelo izpostavljena. Stena pa bo nekaj krajša ko ona Bobotovega Kuka; plezali smo le 4 ure.

Na vrhu se nismo dolgo mudili. Še tisti dan smo nameravali po grebenu na Bobotov Kuk. O tem grebenu smo slišali, da je dolg kakor greben z Oltarja na Škrlatico in prav tako težaven. Ni čuda torej, če smo z napetim pričakovanjem začeli plezati. Najprej smo se splazili z vrha po ostri rezi slemena prav grdo izpostavljeno na široke, strme, proti vzhodu nagnjene plošče. Z njih smo se spustili nekoliko težavno čez preveso v prvo ostro škrbino v grebenu. Kamenje je tu sila krhko, robato in nazobčano. Čez prvi stolp smo previdno zlezli v naslednjo zarezo in nato splezali visoko na steber, ki se na vrhu izobliči v pravokotno ploščad, na vzhodni strani pa pada na greben s strahovito odsekano, gladko preveso. Splezal sem, varovan na vrvi, do konca plati vrhu stebra in sem se prepričal, da bi bilo spuščanje po vrvi prav tvegano. Ker rogelj z zapadne strani, kakor smo mi hodili, ni bil visok, smo rajši zlezli nazaj in ga obšli po gruščati polici na južni strani. Če bi te ne bilo, ne vem, kaj bi storili; kajti izpod prevese pod stebrom pada greben v stometrskih prepadih na jug in v le malo nižjih na sever v Valoviti Do.

Po krušljivi in izpostavljeni grebenski rezi smo preplezali nekaj neznatnih vršičev in dospeli na rob drugega velikega stebra. Njegova ogromna prevesa, prav zelo slična prvi, nam je zaprla pot. Splezali smo torej severno na široko polico, ki vodi v grebenskem boku nekoliko navzdol in se naglo zoži. Polica dalje ni prehodna in bi tudi privedla prenizko v severno stran grebena. Zato smo se dvignili do dveh značilnih lusk, ki sta prislonjeni na steno, in krhko odstopata od trdne pečine. Prepoka med luskami in steno je komaj dovolj široka, da se splazi skozi njo suh plezalec. Od lusk te dobri stopi privedejo nekoliko izpostavljeno pod preveso stolpa, ki si jo tako že obšel. Od tu dalje pa ni nikakih težav več. Prav zložno smo plezali po grebenu. Valoviti Do sega s svojimi snežišči vedno višje v grebenski bok; le na jug proti Škrkam so strašni prepadi. Dospeli smo

do razbitega skalovja na levi plati, po strmih naloženih skalah smo prečili čez greben na južno stran in dospeli v travnato škrbinico. Res užitek je bila pleža po skalah, ki tvorijo včasih trdno pečino, da plezalniki krasno primejo na grblinastih tleh. Sleme grebena je včasih izpostavljeno. — Še par korakov po lahkem, skoraj ravnem grebenu, pa smo dospeli do prvega velikega stolpa, ki se dviga pred vršičkoma Bobotovega Kuka. Tam smo se razvezali in se dvignili strmo na vrh

*Foto
M. Avčin*

*Na
grebenu
pod Bez-
imenim
Vrhom*

stebra. Z vrha smo zlezli nad prepadom skozi krušljivo zagato južno navzdol in dospeli v grebenu na položne plošče, ki so malo nagnjene na sever, da se udobno zlekneš po njih in pogledaš pod seboj v Škrke, kjer vidiš naravnost na melišče. Res, prav strme stene se dvigajo iz Škrk do grebena! To 'bi imeli še dela, če bi mogli podaljšati svoje bivanje v Durmitorju!

Po širokem grebenu smo splezali na levi vršič, po ostri rezi lahko v sedelce pred najvišjo glavico in v nekaj korakih smo stali pozno popoldne na vrhu.

Utrujeni nismo mnogo gledali okrog sebe. Hiteli smo žejni navzdol, a dolgo je še trajalo, preden smo se sklanjali nad hladno globoko vodo Zelenega Vira. Še dolgo pot smo prehodili tisti dan: iz krnice Zelenega Vira pod Zubei visoko na Vratca in potem po dolgih Škrkah proti domu.

*

Foto dr. Br. Gušić

Pogled z Bobotovega Kuka na greben proti Bezimenemu Vrhu

Foto dr. Br. Gušić

Gruda s Prutaša, v ozadju Pivsko-Drobnjačka planota

Vreme tisti večer ni kazalo na preobrat. Ponoči pa nas je zbudila silna nevihta, neusmiljene kaplje so curljale na nas. Stisnili smo se v odeje in zaspani zadremali nazaj. Pozno v noč sem slišal Miloša, kako je pridno prestavljal brašno na suh kraj, Leo pa je s prstom odvajal vodo po tramovih navzdol.

Kasno v dopoldan smo ležali drugi dan. Siva megla je valovila zunaj, pršlo je po malem. Tako-le vreme je najnevarnejše; zgubiš vso voljo in postaneš čemeran ko češmin. Edino, kar nas je razveseljevalo v puščobi, je bilo izdejstovovanje jedilnega lista. Mraz nas je grizel pod volneno obleko; če bi jo bili pustili doma, bi ne vzdržali niti prve deževne preskušnje. Zvečer smo navlekli nase vse odelo in vso noč dobro prespali. Povrnila se nam je tudi dobra volja, ž njo zabava in zabavljanje.

Severna stena Grude.¹

Tisti dan smo zaključili z vročim grogom. Temperatura je padala, bril je neusmiljen sever. Lapuhovo listje, s katerim smo bili zamašili špranje med tramovi in kamenjem, je propuščalo ostrí veter, da je

¹ Severno steno Grude je preplezal leta 1931 dr. Branimir Gušić s svojo soprogo in s prijateljem Koranekom. Sestopili so takrat pozno v noči po severni steni Prutaša po kaminih, najbrž po desnem (glej zgoraj popis severne stene Prutaša). Gušičeva smer je približno tudi smer naših dveh plezalcev.

pihal čez naše ležišče. Upali smo na lepo vreme. Pa tudi naslednje jutro se še ni zjasnilo. Šele krog poldneva je solnce pregnalo megle, ki so se zvijale krog robov. Leo in Miloš sta jo kar brez kosila mahnila (1. avgusta) proti severni steni Grude, ki je med drugim bila v naših načrtih. Pozneje je Leo popisal to steno takole:

»Skozi gosto šumo sva se prerila na travnata pobočja pod Prutašem in prečkala pod njegovo steno do melišč pod Grudo. Odtod se nama je zdela, da bo šlo plezanje kaj gladko od rok. Zlasti spodnja

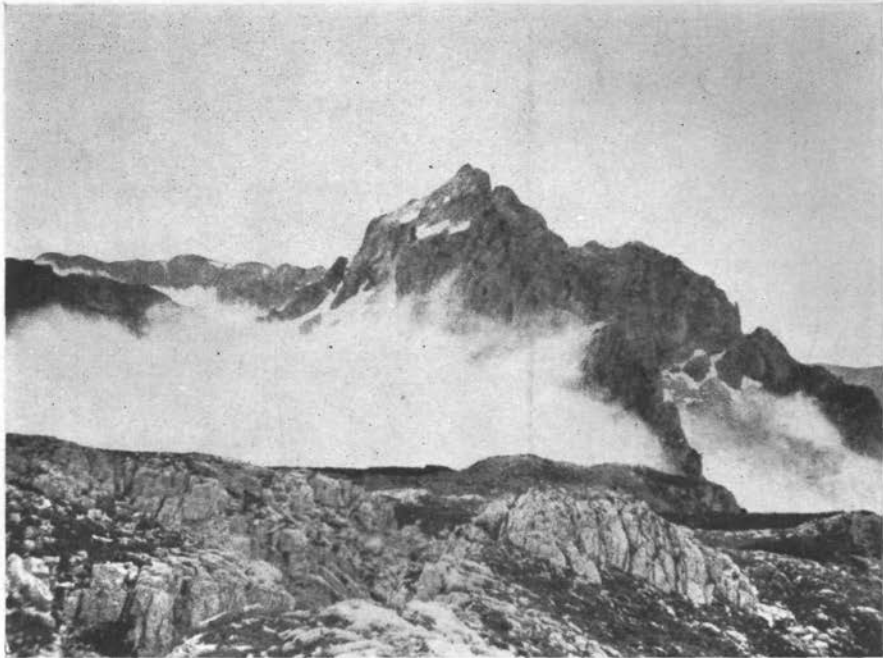
Foto dr.
Br. Gusič

Sušica
z Grude

polovica stene se nama je zdela lahka. Svoje mnenje sva morala takoj popraviti, čim sva nad prvim snegom stopila v gladko izlizano in od kamenja obtolčeno žlebovje.

Skala je krušljiva, oprimki dosledno vsi navzdol obrnjeni. Le počasi sva premagala ta del stene, ki preide nato v strme, na levo navzgor vodeče plati pod prevesami na desni. Po izpostavljeni zarezi, kjer najde le stopalo borno oporo, sva nato prečila na raz in se dvignila po strmem in izpostavljenem terenu pod prevese v zadnji tretjini stene. Po neuspelem in opasnem poskusu, da bi priplezala na vrh po počeh med prevesami, sva morala prečiti po polici desno in se dvigniti nato navzgor v strmo, deloma travnato grapo. Iz nje

Bezimeni Vrh s Suvega Kleka

Foto M. Avčič

sva izstopila skozi kratek kaminček na raz in po njem v silno krušljivi in izpostavljeni skali na kopasti vrh.«

Stena Grude je torej zelo težavna in zelo izpostavljena. Celo popoldne smo čuli udarce kladiva, tovarišev pa nismo mogli zaslediti. Z Jano sva se odpravila na razgledovanje krog jezera. Grela sva se na toplem solncu, šetala v »trempkah« po zložnih ploščatih skalah, se plazila nad globoko vodo pod niskimi prevesami in tako izvršila lepo »prvenstveno« turo okrog jezera. Spodila sva nekaj kač in nabrala šmarnic. V poldrugi uri sva bila spet pri Mariju.

Pred solničnim zahodom smo opazili na Grudi tovariša, ko sta postavljala možica. Pozno v večer sta se vrnila, opraskana, trudna in lačna.

Pot v Žabljak.

Brašna nam je spet zmanjkovalo. Prišla je vrsta na naju z Marijem, da greva nakupovat v Žabljak. V meglenem jutru sva zgodaj odšla na Suvi Klek. Škrke nama je zakrila mlečna megla, sonce je sililo skozi neprijazno mrežo oblakov in črtalo dolge rdeče proge za Bobotovim Kukom. Na travnatem pobočju nama je nasproti zasikal dolg gad. Pobila sva ga s kamenjem. Gori na ravnici Suvega Kleka se je mogočno dvignil Bezimeni Vrh. Bele megle so se plazile ob njem. Izginila sva vanje.

Na poti v Žabljak

Foto dr. Br. Gušić

Iz rosnih oblakov se je izvila pusta popasena kotanja. Smrad po odpadkih in divji lajež naju je sprejel. Ališnica. V velikem loku previdno obideva bajte, da ne bi plačala spet »dve banke, akó Bog da« — in kreneva na malo sedelce za planino. Strma steza naju vodi po kamenitem pobočju navzdol in čez tratino prideva v velik gozd — pravi pragozd. Strmo nizdol vodi dolga pot; končno se izravna v dolinici, ki zložno pada na vzhod. V tej šumi gospodari samo priroda. Ogromne smreke se dvigajo poleg okleščenih, trhlih in gnilih debel. Tam je iz zemlje izravana jelka z velikanskimi koreninami vred, tu stoji golo deblo, od strele obžgano in strahovito preklano, malo dalje leži orjaška smreka povprek čez pot — Črnogorec se ne briga za to, temveč jo mirno ubere okrog po ovinku. Vsevprek je razmetano: vejevje, debela, listje, drevesa rasejo svobodno, kakor si pribore v srditi borbi prostora in luči.

Pot vodi do potoka, ki teče iz Zmijinega jezera. Vzdolž ob vodi stoje trije mlini s primitivno, a umno izrabo vodne sile. Kmalu nato se zablešči skozi smreke Crno jezero, onkraj njega se dviga košati Medjed. Bregovi so naravni, kakor jih je izgledala voda, in prav tako preprosti kakor pastirček z belimi ovčami na obrežju.

Zavila sva v izsušeno strugo odtoka, skozi nizek gozd in sva čez lepe travnate poljane dospela v Ž a b l j a k.

Crno Jezero, v ozadju Medjed

Foto dr. Br. Gušić

Skromno je to mestece. Veliko je kakor naše gorenjske vasi, a bornejše. Tisti dan je bil praznik sv. Ilije. Nadejala sva se pestrih slik, narodnih plesov in vrvenja ljudstva. Kislo vreme pa očitvidno na dobre Črnogorce ni vplivalo drugače ko na nas. Pred hišicami so sedeli veljaki za mizami in se važno pogovarjali. Nakupila sva kruha, povprašala po krompirju in si naprtila moke. Začudeno so motrili ponosni črnogorski junaki najine nenavadne pojave. Oni alpinista pač ne razumejo. Toda kaj bo z njihovim junačevanjem v urejeni državi? Zdi se, da danes junačijo le pred kafanami, odeti v kaftane, z zlatom vezene, v bele srajce in široke hlače, z opankami na nogah in dragocenimi čepicami na glavi. Resni, brezbarvni obrazi, črne mustače, dostojanstvene kretnje — o čem razmišljajo ti junaci? . .

Žabljaška pošta je vegasta, na krivih nogah, s polomljenim stopniščem. Nezaupno sem oddal pisanje. Dopisnice so prispele čez teden dni v Ljubljano.

Kmalu sva se odpravila ter brž stopila, da bi prišla še za dne do Škrk. Pod Ališnico sva srečala babe iz planine. Marij jim je bil všeč. Vabile so ga, naj pride k njim v planino. A predobro sva si zapomnila »dve banke, akó Bog da«. — Visoko nad Ališnico naju je sprejela megla v okrilje. Še pred mrakom sva bila pri tovariših.

Tisti večer smo planili na zabeljeni fižol. Vsak ga je dobil zvrhano skodelico in pošten kos kruha. Sedeli smo pred kočo, vsak na svoji skali in zadovoljno žvečili.

(Konec prih.)

Zadnji Prisojnik iz Škednja

(Nova smjer na lijevo.)

Krajem mjeseca srpnja 1933. g. boravio sam nekoliko dana kod svog starog znanca, pastira Košira u Klinu, u njegovoj skromnoj bajtici na krajnjoj raskršnici puteva: Krnica—Pišnica. Bilo je to nekoliko dana priprosta, ali vesela i bezbrižna pastirskog života. Naročito mi je »drago« bilo ono kuhanje u zadimljenoj kuhinji, gdje toliko suza prolješe, toliko se namučiš i naljutiš, k tome još si i prste dobro opržiš, a samo dok jedne »žgance« skuhaš... Ta ovi i slični momenti iz priprosta i tiha alpskog pastirskog života sama su inkarnacija najčišće djetinje naivnosti. I zbilja, takovi su nam časovi nezaboravni, oni nam ostaju u trajnom i najugodnijem spomenu.

Kada me je 24. srpnja 1933 kao obično rano ujutro pastir zbudio, vukle se guste magle Krnicom, najviše tamo u onom uzanome kutu među Kriškom Stijenom i Razorom. Više gore pak lebdjeli su brže no inače, jutarnjim povjetarcem nošeni, omanji ali tmasti oblaci. Tamo su od Karavanki dolazili. Mene je ovo malo uznemirilo, ali sam znao, da ipak ne može biti danas jedan od onih dana, kada je čovjek primoran ostati pod sigurnim krovom. Jer sinoć, dok je posvuda bilo još veoma oblačno, negdje iza Vršiča probijala je na horizontu svijetlost, iskrsele su zvijezde. Pastir mi je svratio na ovo pozornost, i mi obojica smo još sinoć gledali sutrašnji divan dan. Ni jedan nas se nije prevario, jer današnji dan je bio jedan od rijetkih dana, bio je upravo prekrasan!

... Koračao sam žurno prema Krnici, pošto me prijatelj Jurca, koji je ondje noćio u planinskoj kući, već sigurno dugo iščekuje na ugovorenu mjestu, prudištu isušena gorskog potočića. Ravno u 5 sati sam sav zadihan stigao na mjesto. Drug me već ovdje iščekuje.

Umalo zašli smo u bukovu šumicu, gdje se dohvatismo tako malena puteljka koji paralelno teče sa širokim prudištem, da se nešto kasnije pri izlazu iz šumice izgubi, t. j. teško slijedi na jednom proplanku obraslu gorskom travom i pokrivenu sasutim kamenjem sa obronaka Zad. Glave, odn. Škednja. Dalje lijevo kroz grmlje niske crnogorice, preko napadana kamenja na obroncima Škednja, te hvatajući se elastičnih a čvrstih grančica crnogoričnih grmića ravno i strmo gore, gdje nešto malo desno do, i ako dosta strmog, ali za uspon veoma ugodnog uzana žljeba; po žljebu i zelenicama do donjih kamenih sipina u Škednju. Preko kamenja nešto u lijevo gore do najniže sižućeg malena sniježnika ispod ogromnih, čisto okomitih i glatkih crvenkastih odloma u podnožju sjeverne stijene; 4—5 m desno najviše tačke sniježnika prestup u stijenu. (Ujedno je ovo jedini najzgodniji ustup, među tim glatkim odlomima, ravno u podnožje grape koju smo si odabrali za uspon, a koje je prilično slabo izrazito.)

... U predvečerje predašnjega dana (23. srpnja) sam ispred pastirske bajte sa prijateljem Jurcom posmatrao kroz kišne oblake i gonjene vjetrom guste magle na mahove izvirivajuće stijene Zad. Prisojnika. Smjer smo uglavnom imali: Ona nas je isprva vodila krajnjom sjevernom grapom sjeverne stijene (tipična, jedinstvena grapa) sve do njenoga vrha, zatim direktno gore preko okomitih i glatkih ploča sjev.-ist. stijene na sjeverni greben, i po njem na vrh Zad. Prisojnika. Očekivali smo najteži dio uspona tamo nad grapom, ali to nas nije mnogo zbrinjavalo. Bili smo uvjereni u uspjeh.

U dnu stijene, uz sniježnik, obuli smo si svoje penjače papuče (plezalnike) i navezali se na uže (vrv). Veseli što pred sobom imamo jednu lijepu stijenu zajedno smo zapuzali. Do same grape, odn. do izrazitog donjeg njena dijela teče naš put: isprva po nekom malenom a vlažnom u desno gore vodećem plitkome žljebiću, desno okolo ruba po glatkim pločama te lijevo do nekih omanjih kamina, po njima dosta visoko gore. Kamini se na više mjesta tako suze (zožijo), da je puzanje sa nahrbtnikom dosta otežčano. Pošto bi nas kamini odveli preveć u lijevo, zato iz njih van, i odmah desno teška traverza sa neznatnim uporištima; silaz u grapu. Dalje stalno grapom, dok se jedan ogromni previs s desne (u smjeri uspona) toliko ne nagne nad nju, da izgleda s njom potpuno srastao. Izrazitost se grape na ovome mjestu gubi, i ovdje je grapa algasta i mokra (teče voda). Stoga u lijevo gore traverza preko jedne opsežne glatke do iznad 70° nagnute plate, visoke ca. 17 m (neznatni prijemi, eksponovano mjesto! — 2 klina). Izogneš se lako ovoj plati još niže dolje, kroz kamine, i dohvatiš joj vršni rub skoro bez puzanja. — S vrha plate malo u previsu po uzanom žljebiću gore, te desno ponovo u grapu. Stalno pužemo lijevom stijenom grape, manje dnom, i ako je tamo svakako lakše, ali ovdje smo se tako ugodno zapuzali, da nam nije dalo silaziti. Obišli okno, zapravo strmi tunel dužine 50—70 m, s poprečnim promjerom od 7 m koji se nalazi u polovici grape. Tvori ga onaj previs koji se prosto stopio s grapom. Prehod kroz tunel lak. Dalje grapom prilično visoko gore. Kod izduljena sniježnika pod vrhom grape, opet u lijevu stijenu iste, penjače su nam papuče tako ostale suhe. Umalo pa smo na malenu oštru grebenčiču vrh grape, koja ovdje u jednome smjelom skoku pada, odrezana, duboko dolje na neku policu sjev.-istoč. stijene Zad. Prisojnika. — Četiri sata smo utrošili za ovaj dio uspona od ustupa do vrha grape, što je i suviše mnogo. Ne da nam se nije žurilo, jer alpinista bi i u normalnom tempu daleko brže ovaj dio uspona prešao, ali zadržavajući se oko nekih markantnijih zanimivosti ovog dijela uspona, izgubili smo sigurno jednu trećinu od utrošenog vremena. Ovdje smo se malo okrijepili i odmorili, jer nam je istom sada trebalo snage. — Razgled prema središnjoj skupini Martuljkovih vrhunaca te Škrlatici i njenim susjedima za ovako divna dana je upravo vanredno lijep!

Dalje!...

Nad glavama našim, pod nama i svugdje okolo izdiglo se sasvim okomito a glatko izaprano stijenje sjev.-istočne stijene. Gore u lijevu stranu nad ponorom grape, kao njen vrlo slabo izrazit produžetak vuče se uzan ka sjev.-istoč. stijeni prikrljen crvenkast, izgleda jako krhak žljebić, te se iza jednog ruba gubi među glatkim stijenama. Rado vjerujem, da bi i on, kada bi ga se već jednom čovjek dohvatio mogao da posluži kao varijanta u produženju grape, ali mislim, da bi to bio jedan i suviše riskantan, odveć nesiguran i ispostavljen podvig; baš radi onoga crvenog žljebića, koji, i sad mi se evo čini, kao da će se odlijepiti i stropoštat u ogromnu dubinu. Ja sam radije odabrao glatku, slabije izraženu, vertikalnu stijenu nad glavom.

Sada 1 m niže vrha grape ustup u okomitu (navpično) stijenu; po njoj oko 10 m gore, ovdje klin, korak niže i u desno gore eksponirana traverza po glatkoj ovdje već vidljivo previsnoj stijeni (klinovi). Negdje baš u polovici ove traverze, oćutio sam da je 30 m uže sasvim napeto. U mučnom položaju konačno pronađoh mjesto za jedan klin, proturih karabiner a u ovaj ugrah uže, te mu blaženo povjerih težinu gotovo čitava tjela, jer stojšte je bilo upravo dostatno, da mi se naizmjenice čas jedna čas opet druga noga isklizne; samo me je još uže proturenjeno kroz kara-

biner u tom neugodnom položaju održavalo. Čim su mi opet ručni mišići pridobili snagu, zabijao sam već drugi klin, da bih se u ovome iluzornom položaju što »ljepše« osjećao . . ., poslije čega sam si čekićem izdubao »milimetarski udobnije« stojište. No, sada bi mi valjda morao svako da zavidi, što se i sam ovako »udobno i veselo« ne osjeća!? Nisam mogao vidjeti druga kada se uspinjao onih 10 m do

Zadnji Prisojnik, sjevero-istočna i sjeverna stijena

a = istočni greben (K. Greenitz i R. Kaltenbrunner 14. IX. 1906. god.)

b = nova smjer (S. Aleksić i H. Jurca 24. VII. 1935. god.)

c = grapa zapadno u Zad. Prisojniku (M. Kajzelj i H. Drafenik 7. IX. 1929. god.)

prvog klina, jer sam bio daleko gore u previsima, ali predstavljam si njegov daleko naporniji uspon. Ta na ledima je imao dva nahrbnika, njegov i moj, a k tome je imao već jednu zamornu dužnost: izbijati klinove. Dolje kada sam i sâm bio, posavjetovasmo se, da će mi on poslati nahrbtnike po užetu čim se nađem na malo sigurnijem mjestu, ali to već ovdje nije moglo ići. Nije nužno da go-

vorim i zašto, čitalac će i sam to lako dokučiti. Kada mi je drug najavio da je stigao do prvoga klina, imao sam 10 m užeta na raspoloženju. Ali to nije bilo dovoljno. Da dospijem do nešto boljeg mjesta, morao bih imati bar samo nešto iznad te dužine. Ova traverza je bila pored sve svoje ekspanzivnosti i veoma duga (45—50 m!). Javio sam drugu što je na stvari. Čuo sam, gdje izbija klinove. Uskoro imao sam potrebnu dužinu užeta. Par visećih mjesta i jedan klin, pa sam bio na mjestu, koje je bilo već sasvim, u poredbi s predašnjim, zgodno. Ali ovo najozbiljnije govorim, i neka vas ne smeta što sam i ovdje zabio 2 zadnja klina koja sam još uz sebe imao; to je sasvim prirodno, pošto oni mora da posluže za osiguranje druga, donekle i moje. — Sa uzbuđenjem sam ovdje iščekivao druga, koji je imao vanredno težak i naporan posao. Kada je i drug sretno prispio predavši mi sve klinove, morao sam da mu se prosto zadivim; niti jednog klina nije ostavio ovoj teškoj stijeni... Izravnajući ih, mogao sam odmah dalje da nastavim, dok je on opet mogao kojih par časaka biti na miru. Slijedio je produžetak traverze u istome pravcu, ca. 12 m dug, ali ne ni izdaleka tako ekspanzivan, kao ono prije. Uskoro dohvatio sam se i onih par prikrapaka trave, za koje smo, odozdo sa vrha grape, rekli: »Dohvatimo le se njih, uspjeh našeg uspona je gotovo apsolutno siguran.« Pričekao sam tamo druga, jer mi je užeta još trebalo. Zatim ne baš suviše teško po nešto u desno gore vodećem malo travnatom zareziću, traverzica od 8—9 m u lijevo (klin) do 3 m visokog previsa (osobito krhka skala).

Ispod ovoga previsa dolje u desno morao sam zabiti klin. Uspeo sam se potom 1 m više, gdje sam ponova — u nimalo zavidnu položaju (tijelo nad prepadom u krhkom previsu!) — tražio uzalud mjesto, gdje bih zabio još jedan. Dvapat sam silazio do donjeg klina i dvapat se uspinjao gore, pošto mi je sva težina tijela isključivo počivala na upetim ručnim mišićima, koje je na momente valjalo odmoriti —, dok mi se konačno u onom krhkom terenu posrećilo zabiti klin. Čini mi se, da sam već onda slutio, da će mi ovaj klin — koji sam samo iz opreza zabio — iskazati svoju najveću uslugu. I drug stigavši do početka traverzice, i gledajući ovaj mučni uspon mogao je dobro upravljati užetom. Ponajprije privukoh se do gornjega klina, zagvozdih se nekako u onoj šupljini koju tvori svaki čestit previs; desni bok mi je bio čvrsto prislonjen uz stijenu šupljine, desna noga jako skučena u koljenu imala je najprovizornije stajalište, dok je lijeva daleko ispružena noga vrškom penjače papuče doticala neki samostojni maleni nosić u ovom krhkom previsu. Tu je trebalo veoma brzo raditi. Drug je shvatio situaciju, zato je pažljivo motrio daljnji tok ovoga uspona preko previsa, koji se ovako malen, ali veoma bojuvan odjednom ispred nas ustobočio da nam zatvorio daljnji put. Koliko je u ovakovim momentima dopušteno, nategao je užu. Za milimetre sam se istegao, taman da sam uspio vršcima pristiju lijeve ruke da dohvatim gornji rub previsa, što je bilo dosta, da ma na samo kratak čas prenesem težište desne noge nešto više, pošto mi se ono niže provizorno stajalište od pritiska u tom istom hipu otkrušilo. Međutim, ipak jedna dovoljna težina (tijela) za krhkost ovoga previsa bila je prenešena na njegov vršni rub, koji se odvalio u obliku jedne podle skale, koja je istočasno — skupa sa mnom odletjela. No, ona samo mnogo dalje (kojih 100—150 m, zračno!) od mene, koji sam od gornjeg klina ostao svega metar, možda metar i po, niže visjeti na užetu, gdje sam i još uvijek dospio da motrim njen — graciozni! — pad u ambis (prepad)... Sada sam tek imao lak put preko ovog izdajničkog mjesta. Padom one, mogu reći,

ogromne skale, snižena je visina previsa skoro za metar; sada smo brzo i ja i drug bili nad njim. Slijede još dva teška mjesta: jedan višji previs od predašnjega, dobro rasčlanjen a nimalo krhak, i jedna omanja traverza (klinovi). Potom lijevo gore, u neku malenu, sekundarnu grapicu (minijaturna grapica one donje velike, u svakom pogledu), njom lijevo gore do njena vrha. Dalje direktno gore po dosta lakim skalama, i umalo dohvatismo se visoko gore sjeverna grebena Zad. Prisojnika, koji je ovdje sasvim položiti. — Od vrha grape dovde 2 sata, što je sasvim neznatno, kada se uzme u obzir kakov težak posao smo izvršili.

... Sunce se pomalo gubilo iza Prisojnikovih Zvonika, u oblacima. Stojalo je već prilično nisko. Trebalo je sada već misliti i na bivak, koji je bio neizbježan. A teško se opet rastati od ovakvih rijetko udobnih, položitih mjesta... Ovdje naša malena piramida. —

Nešto malo gore po grebenu, 2—3 m silaza na ravnu široku policu sa zapadne strane grebena, koja te dovede do male grapice sa par u njoj zagvozdanih skala; po njoj, i malo desno te si za čas na vrhu Zad. Prisojnika. — Još posljednjim svojim zravicima obsijavalo nas zapadajuće sunce. Ispred nas i okolo svuda, i u onoj čak magličastoj daljini kupalo se mnoštvo vrhunaca u divnom škrlatnom večernjem sutonu, dok su posvuda duboko dolje počivale idilične doline u večernjim projekcijama kolosalnih gorskih gromada, tihim velikim sjenama... Može li čovječje oko i nešto divnije vidjeti?

... U južnom pobočju nešto niže vrha Zad. Prisojnika pronašli smo drug i ja, već u potpunom mraku, između više njih jednu zgodniju luknju, koju smo odabrali za bivak.

Izjutra sa Zad. Prisojnika (2392) po istočnom grebenu te na vrh Prisojnika (2547) i Hanzovim putem u Suhu Pišnicu. Drug Jurca otišao u Krnicu, dok sam ja ostao pri svom pastiru.

Naš kotiček

Mira Kepa:

SENCE S POTA...

Poletje! Tisoče sladkih dobrot! Skrivnostna razpoloženja, opojne vabe prirode, nemirno žuborenje solnca in noči. Pota, razposajeni koraki, smeh, razkošje — poletje! Preko stez in potov, mimo razoranih dolin, skozi raztrgano vejevje, preko rušja in peščevja: do solnca bi pomerili svojo pot in hoteli še naprej.

Jutro! V vlažnih tleh izgublamo svoje stopinje, skozi sence kamenitih do nebnic režemo orošeni hlad, utiramo si pot iz testenih megla v solnce, v njegov žolt okrog nas. Trije smo. Opajamo se v drhtečem nemiru za ciljem, molčimo. V svoje misli grebemo, v majhne in velike, in pred njimi in preko njih podimo svoj radodarni čas. V ostenja, v mrzel objem nemih siren pogubljammo svojo sled. Kakor ovohaš košenico na pohodu skozi mrak že v daljo, tako ovohaš spoteno skalovje visoko nad seboj. Ima svoj vonj; ni mehak, ni opojen, težak je, rezek, toda požrešen si nanj in na široko prhaš skozi nosnice v sivo ozračje. Po izpranem žlebovju tipljemo k vrhu. Veter se upira v nas in toplota nam kopni v njegovih trdih božljajih.

Pogled z Vojščice na skupino Ponc, Jalovca in Mangrta

Foto Janko Skerlep

Na cilju smo. Neučakanost nas mineva, sproščamo se. Nad nami nebo, pod nami pokojne doline, okrog nas mir, dan, življenje, v nas molk, ugodje, doživetje.

Poiščemo si v prisojnem obočju zaklon in se okrepcamo. Razgiblujemo se, zgovornost se nas prijema. Tako za vse nam je prav. Ni težav, ni želja v nas, v smehu se tajamo v razpoloženje, v eno samo prešerno razigranost. V vedno večjem navalu preHITEVAJO sveže besede naše misli. Ne verjamem, da bi mogel kdo izmed nas v tem trenutku dojeti váse dolino in njeno uglajeno vsakdanjost. Predaleč smo!

Preko gruča se spuščamo v sneg in naprej v sivino. Huda pripeka nam znoji hrbtišča in nemirno pogrezamo stopinje v razpaljeno kamenje. Veter se je potuhnil visoko v ozračje in ničesar ni okrog nas, kar bi nas za hip rešilo pobešenih žarkov. Žeja nas, vedno huje se zažiga suša v naša grla, komaj še oslinjamo ustnice v topi zavesti, da je pot še dolga in solnce visoko nad vrhovi. Tipljemo z očmi mimo sleherne skale: vode nikjer. Tu in tam vlažna stena, ki se boči v nedosegljivi dalji in roga. Vohamo, prislušujemo, grebemo v grušč, v žlebove — nič. Klonemo naprej. Trudni, betežni, oznojeni, izsušeni. V molku se koplujemo drug za drugim in pozabljamo misliti. Nenadoma v razpoki pred nami majhna moča; počasi se solzijo kaplje druga za drugo in se izgublajo v poč. Torej voda, prava mokra, tekoča voda? Oživimo! Podstavimo kozarec in čakamo. Pade kaplja, velika, sivkasta, biserna in se razleze v dno. Pade druga, tretja. Lepe so, sočne obilne, zapeljive. Trinajst minut, točno trinajst, in vse te prelestne vodice prikipijo v svojem enakomernem tiktakanju k rovu. Vsi trije napajamo oči v drobni gladinici, ki se razliva čez obrušeno črto. Pije prvi. Počasi, preudarno; za take užitke je treba časa, podvojeni so, potrojeni. Potopimo se vanj in goltamo v mislih, dokler ni dno izsušeno. In potem? Podstavimo. Čudovito potrpljenje se nas loteva. Čakanje! Tolikokrat v življenju človek čaka, včasih dočaka, včasih klone. Toda sedaj verujemo v svoje minute, v tisti drobni takt kapljanja potapljamu svoj zatajeni nemir, dušimo dveurno minevanje dne. Pije drugi, pije tretji. Čakamo, pijemo, čakamo. Včasih doživiš minute, ki jim ne moreš dati besede. Tudi v tem je nekaj nedopovedljivega. Tako droben je utrinek s pota, prav za prav, pa še pozno v davnino razžari spomin.

Stopimo naprej. Obidemo majhen previs in se spustimo morda stopetdeset korakov od svojega počivališča. Prislunemo, ostrmimo! Pred nami šumi majhen slap in se v ojačenem odtoku razliva po peščencu. Voda brzi v tolmunčke in od tam v svet globoko pod nami. Razigrani se spogledavamo! Neudržana razposajenost bruhne iz nas. Da bi pili? Ne, te vode ni mogoče piti. Preveč je je in pre poceni je. Pomolimo prste vanjo, umijemo se, operemo si čevlje, odmočimo palice. Tudi rože si posvežimo. Potem se pomaknemo nizdol.

Pot se razmika v prodnat svet in voda nas nenehoma ogovarja v pogrezojoče se popoldne. Kakor ciganček, če mu ne ustrežeš. Hudomušni smo, nihče od nas se ne odzove. Polagoma se odtrgamo od grape in izginemo v prve mrakove doline.

Sedemo na vlak in vržemo oči poslednjič v gore. Okajene strmé v dogorevajoči večer in nebo se pali nad njimi. Tu in tam se utrne iz črnine sivkasta koprna in se privije potnemu telesu. Drvimo skozi soteske, v polja, v ceste, obpotne luči, v tok vsakdanjosti. Daleč za nami kopnijo obrisi dneva v osivelo praznino.

V kraljestvu kamenitega molka vasuje noč.

Obzor in društvene vesti

ZA PODVIG PLANINSKEGA VESTNIKA

Menda je vsak planinec, kateremu je do uspevanja našega društva in njegovega glasila, z zanimanjem čital preglednico o stanju članstva SPD in naročnikov Planinskega Vestnika, objavljeno v julijski številki na str. 221. Presenetljivo je zlasti neskladno številčno razmerje med člani in naročniki: med 7727 člani v l. 1933 je bilo samo 1455 (18.7%) naročnikov Planinskega Vestnika, kar kaže, da je jedva vsak peti član naročen na društveno glasilo.

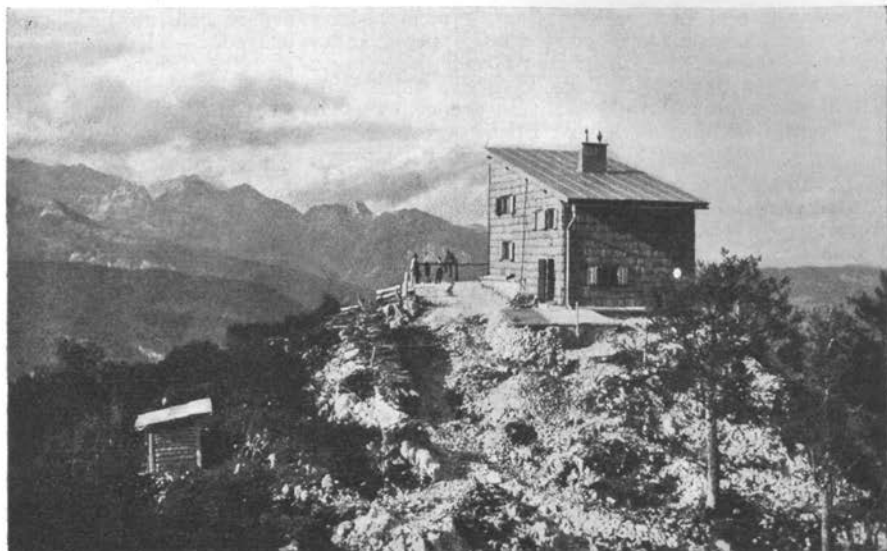
Vsiljuje se vprašanje, ali je vzrok temu nedostatku iskati res le v sedanjih težkih gmotnih neprilikah ali pa morda ne tiči dokaj krivde v članstvu samem, ki se premalo zaveda pomembne naloge, ki jo vrši društvo prav z izdajanjem svojega mesečnega glasila in ki nalaga članom moralno dolžnost, da bi njega obstanek in razvoj z obilnejšim naročanjem pospeševali. Da zavisi pri tem mnogo uspeha od osebne propagande, kaže velika razlika v številu naročnikov posameznih podružnic. Le osem podružnic (izmed 29 edinic) presega povpreček 18.7% naročnikov. Njim na čelu je mlada, po številu članstva (52) na 25. mestu stoječa Gorjanska podružnica s 40.4% naročnikov; za tem Benjaminom se vrste: Ljubljansko osrednje društvo z 28.9, podružnice Kranj z 28.2, Škofja Loka s 26.4, Kamnik s 25.5, Rogatec z 22.2, Jesenice z 19.7 in Bohinj z 19.4%. Vse ostale podružnice — in teh je 21 — izkazujejo nižji odstotek od povprečka, med njimi 14 celo pod 10%. Vsem tem bi morala v tem pogledu biti za vzor Gorjanska podružnica, zlasti če uvažujemo, da izhaja nje članstvo po večini iz preprostega stanu. Kako šele bi morale prednjačiti edince Ljubljanska, Mariborska in Celjska, ki se njih članstvo nabira predvsem iz inteligenčnih krogov! Ako bi zaostalim podružnicam uspelo, da dosežejo v tekočem letu vsaj odstotek, ki ga je lani izkazala Gorjanska podružnica, bi se število naročnikov-članov dvignilo na okoli 3200, namesto lanskih 1455.

Da dobi naše lepo in važno glasilo ugodnejše pogoje za svoj nadaljnji razvoj, naj bi sleherni odbor določil iz svoje srede posebnega poverjenika s častno dolžnostjo, da pridobi med članstvom čim več, vsaj 50% stalnih naročnikov. To bi bila plemenita in obenem zanimiva tekma med podružnicami. Ako se bo članstvo zavedalo velikega pomena gmotno dobro podprtega društvenega glasnika, ki nas seznanja z domačim in obenem predstavlja tujemu svetu, bo prihodnji seznam (za l. 1934) izkazal že zadovoljivejše številke o naročnikih našega Plan. Vestnika.

J. W.

Znamenita stoletnica o M. Blancu. V mesecu avgustu letos je minilo sto let, odkar je umrl prvi zmagovalec Mont Blanca, Jacques Balmat, preprost gorski sin iz Chamonixa. Stoletnica njegove smrti se je slavila z velikimi slovesnostmi. Jacques Balmat je v mesecu juniju 1786, potem ko so ga, premrli in onemogli, zapustili vsi tovariši na potu, čisto sam brez lestve in vrvi nadaljeval pot, prebil grozno noč v snegu in ledu ter plezajoč po ledenih robovih, našel možno »pot« na vrh. Še tisto leto je z dr. Mihaelom Paccardom še enkrat polezel na vrh in s tem otvoril Mont Blanc turistiki. Ko je prihodnje leto, 2. avgusta 1787, slavni geolog Saussure z večjo družbo srečno izvršil prvi planinski pohod na M. Blanc in so po povratku v Chamonix zvonili vsi zvonovi pri zahvalni službi božji, se je pričela doba klasičnega alpinizma. Rousseau jo je s svojim navdušenjem za lepoto Alp idejno izzval, ženevski geolog Saussure jo je z razpisom nagrade onemu, ki najde pot na M. Blanc, in z lastnim vzponom na vrh udeležil. Balmat pa je ostal kralj prvih vodnikov na M. Blanc in prvi zmagovalec najvišje evropske gore. Kot takega so ga izredno častili: kralj Sardinski mu je — preprostemu možu — podelil plemstvo s predikatom »du Mont Blanc«. Kot 72 leten starček, še vedno tako čil, da je iskal v gorah kristalov in v hudourniških grapah zlato, kakor je bil to tedaj običaj, je na takem pohodu izginil — njegovega trupla niso našli. Bil je to l. 1834.

O.

Skalaški Dom na Voglu

»Skalaški Dom« na Voglu, blagoslovitev in otvoritev. Dom stoji na Rjavi Skali v višini 1540 m nad Bohinjskim jezerom. Okoli njega se vije venec Julijskih vrhov, z očakom Triglavom, na zapadu z Rodico, Voglom, Podrto Goro, Bogatinom, Lanževico, Lepo Špico tja do sedla Hribaric. Vidne so tudi Karavanke in Savinjske Alpe. Veličasten je pogled z Rjave Skale na Bohinjsko jezero, ki je vidno v vsem svojem obsegu. Pogled v dolini sega dalje preko Bohinjske Bistrice v Sotesko in proti Bledu.

Vrhu Rjave Skale — prvotno 1544 m — so odstrelili 4 m, da so zravnali prostor za Dom. Načrt je napravil načelnik gradbenega odseka TK Skale inž. Herbert Drofenik, ki je tudi ves čas gradnjo nadzoroval. V prvem nadstropju je jedilnica, od koder je najlepši razgled po vsej dolini, nadalje kuhinja, oskrbnikova soba, jedilna shramba in umivalnica. V pritličju pa je velika skupna spalnica z ločenimi ležišči, smuška soba in posebna manjša spalnica. Pred Domom je terasa. Dom je zgrajen tako, da se da povečati, ne da bi trpela enotnost stavbe. Idealizem, s katerim je bil dom zgrajen, spričuje dejstvo, da je tvoril glavni del gradbenega fonda dohodek od filma »V kraljestvu Zlatoroga«. Prispevala pa je tudi banovina in mestna občina Ljubljanska.

Dom je bil oskrbovan že od božiča 1933, slovesna blagoslovitev in otvoritev pa je bila v nedeljo dne 19. avgusta 1934. Blagoslovitev je izvršil osebno knezoškof ljubljanski gospod dr. Gregorij Rožman; prišel je dan prej v spremstvu prof. Janka Ravnika; pristrčno sta ga v imenu najmlajših planšarjev pozdravila dečko in deklica iz Bohinja ter vsa zbrana množica planincev. V mraku so zagoreli po Bohinjskih planinah in v dolini kresovi, največji na Voglu samem, teraso novega Doma so krasili lampijončki, na njej se je po večerji zanetil veličasten umetni ogenj, viden po vsej dolini. Topli, brezvetrovni večer je še dolgo v noč zadržal goste na terasi.

V nedeljo je daroval g. knezoškof na oltarju, okrašenem s planinskim cvetjem, službo božjo, ki je napravila na prisotne najgloblji vtis. V svojem nagovoru je vladika v vzvišenih besedah poveličeval lepoto planinske narave in soglasje te lepote s stvarniško voljo Vsemogočnega. Tu v planinah se človek počuti boljšega, Bogu bližjega ko v dolini, kjer ga duše skrbi in težave. Tu v planinah, ki so plemenite same po sebi, se oplemenitujejo tudi ljudje, tu ni stanovskih razlik, ki v dolini tako ostro ločijo ljudi med seboj. Skalaši so zgradili na

tej najlepši točki Bohinja svoj Dom, v njem bodo v bodoče dobivali ljudje več duhovnega okrepila, ker bodo še bližje Bogu, kakor drugod. — Krasen je bil pogled na službo božjo, zlasti med povzdigovanjem, ko se je vsa zbrana planinska množica kleče priporočila Bogu v varstvo. Med mašo je zbor bohinjskih pevcev pod vodstvom prof. Ravnika doživeto prepeval cerkvene pesmi. — Po službi božji je g. knezoškof blagoslovil novi Dom.

Po cerkveni slovesnosti je častni predsednik TK Skale, prof. Jan k o R a v n i k najprej opravičil odsotnost predsednika dr. Mirka Kajzelja, nato pa pozdravil knezoškofa dr. Rožmana, zastopnika banske uprave in načelnika tujsko-prometnega sveta kr. banske uprave g. dr. R. Marna, zastopnika ljubljanskega župana dr. Vl. Grasellija, predsednika SPD dr. J. Pretnarja, bistriškega in srenskega župana ter druge odlične goste in planince. Prečital je pismene in brzojavne pozdrave, tako od predsednika Zveze jugoslovanskih planinskih društev dr. Frana Tomiňška, urednika Planinskega Vestnika dr. Josipa Tomiňška, Hrvatskega planinarskega društva, TK Sljemena in druge brzojavke. Zastopana je bila pri slavnosti tudi Bohinjska podružnica SPD, nadalje Smučarski klub Bohinj, Zimsko-sportna zveza in podružnica TK Skale iz Jesenic in Savinjske doline. Po pozdravu je prof. Ravnik orisal zgodovino gradbe novega Doma.

Besedo je nato povzel g. dr. Rudolf Marn, ki je omenil, da banska uprava ceni delo Skale, in je zatrdil, da bo na odločujočih mestih poročal o najnovejših uspehih Skalašev. — V imenu mesta Ljubljane in ljubljanskega župana je sporočil pozdrave g. Andrej Graselli, g. dr. Josip Pretnar je Skali čestital v imenu SPD, g. Godec pa v imenu bohinjških turistov. H koncu je spregovoril inspektor g. Josip Wester, ki je prišel z ugodno vestjo, da poškodba članice TK Skale, gdč. Pavle Jesihove, ni tako nevarna, kakor so dale slutiti prve vesti.

Po slovesnosti so bili gostje postreženi v jedilnici, drugi planinci pa so kosili na terasi. Popoldne so se udeleženci te slavnosti v najboljšem razpoloženju razhajali.

S Skalaškim Domom na Voglu so dobila planinska zavetišča v Julijskih Alpah novo posestrimo, ki bo omogočila, da se bo že obstoječa zveza preko Triglavskega pogorja iz Mojstrane čez Staničevo kočo in Hribarice v Zajezersko dolino nadaljevala čez planine Na Kraju, Govnjač in Vogel na Črno Prst. S tem je obhod vsega venca Julijskih Alp omogočen. — Posebno hvaležen in lahek pa je izlet gori od Bohinjkega jezera.

Planina Vogel se odlikuje po lepim smučarskih terenih. Dostop na Vogel je tudi v zimskem času netežaven od hotela Sv. Janez ali pa od Zlatoroga čez Žagarjev graben. Najlepši smučarski odvoz iz Vogla je skozi dolino Suhe. Dom je oskrbovan v zimski in letni sezoni.

VII. KONGRES ASOCIACIJE SLOVANSKIH PLANINSKIH DRUŠTEV

Vršil se je 30. avgusta 1934 v veliki sejni dvorani Zbornice TOI v Ljubljani. Predsedoval je podpredsednik Asociacije g. dr. Tomiňšek Fran (namesto odstopivšega predsednika Jos. Pasarića). Zapisnikar je bil dr. Pretnar ob sodelovanju dr. Goetela in dr. Hraša. Navzoči so bili ti-le člani Asociacije: Za Polskie Towarzystwo Tatrzańskie delegati: minister St. Osiecki, major Romaniszyn ter dr. W. Goetel, ki zastopa tudi stalni Sekretariat Asociacije v Krakovu, za Klub Češkoslovenskych Turistů: Dr. Josef Hraše iz Prage; za Savez Planinskih Društev Kraljevine Jugoslavije: predsednik HPD dr. Cividini Ante in podpredsednik dr. Prebeg Zlatko iz Zagreba ter od SPD predsednik dr. Pretnar Josip, podpredsednik dr. Vrtačnik Alojzij in nadzornik podružnic Pučnik Adalbert, za TK »Skalo« podpredsednik Vilhar Franjo; Bolgarski Turisti-česki Sjuz ni bil zastopan. — Zastopniki oblasti v: Ministra za telesno vzgojo dr. Andjelinovića je zastopal inž. Stanko Bloudek; bana, podbana in Zvezo za tujski promet dr. Marn Rudolf, komandanta Dravske divizije podpolkovnik Šarubek Ivan, ljubljanskega župana dr. Brilej Arnošt, češkoslovaški konzulat tajnik Martinek, Jugoslovansko-češkoslovaško ligo dr. Stare Egon, Društvo prijateljjev Poljskega naroda dr. Mole, Jugoslovansko-bolgarsko ligo poslanec Rasto Pustoslemšek.

Otvarjajoč kongres je dr. Tominšek Fran na kratko razložil, kako je nastala sedanja naša Asociacija. Prvi početki segajo v leto 1908, ko se je turistika v slovanskih pokrajinah začela izdatno razvijati. Prvi je to misel sprožil dr. Vratislav Černy iz Prage. Klub Češkoslovaških turistov v Pragi je izvršil predpriprave za sestanek, ki se je vršil 8. septembra 1908 v Ljubljani. Zastopani so bili delegati čeških, ruskih, poljskih planinskih društev in SPD. Sklenilo se je, da bi bila v Pragi skupna turistovska pisarna; dr. Černy je bil izvoljen za predsednika pripravljalnega odbora in začetkom leta 1909 naj bi bil v Pragi ustanovni zbor zveze. Do izvršitve pa je prišlo šele po vojni. Po predpripravah, ki so jih izvršili posebno dr. Černy, dr. Viktor Dvorský in dr. Fr. Tominšek, se je vršil v dneih od 12. do 14. septembra 1925 v Visokih Tatrah sestanek delegatov Blgarskega turističnega društva (pozneje Sjuz) v Sofiji, Poljskega društva Tatrzanskega v Krakovu, Kluba Češkoslovenskih Turistov v Pragi in Slovenskega Planinskega Društva v Ljubljani; na sejah v Kamziku in v Zakopanih je bilo sklenjeno, da se osnuje med temi društvi Asociacija slovanskih turističnih društev, zastopajoč Poljsko, Češkoslovaško, Bolgarsko in Jugoslavijo. Sklenila so se pravila Asociacije (natisnjena v Pl. Vestniku leta 1926, str. 22). Medtem je v smislu sklepov Saveza Planinskih Društev Jugoslavije namesto SPD postal član Asociacije nanovo ustanovljeni Savez Planinskih Društev Jugoslavije. To je sedanji sestav Asociacije.

Po teh uvodnih besedah je predsednik pozdravil navzoče delegate in zastopnike oblasti ter društev, kongres pa je odposlal vdanostno brzojavko Nj. V. kralju Aleksandru, Nj. V. kralju Borisu ter prezidentoma Poljske in Češkoslovaške republike. Nato so kongres pozdravili: Dr. Marn Rudolf kot zastopnik bana in podbana, dr. Brilej kot zastopnik župana, dr. Stare Egon za Jugoslovansko-češkoslovaško ligo, dr. Mole za ljubitelje Poljskega naroda, inž. Bloudek za ministra dr. Andjelinovića, ki je poslal tudi pozdravno pismo, dr. Pretnar za SPD in končno narodni poslanec Rasto Pustoslavšek. Kot načelnik Stalnega Sekretariata je — pozdravivši vse zborovalce — poljski delegat dr. W. Goetel predočil naloge in smisel Asociacije. Češki delegat dr. Hraše je govoril v enakem smislu ter poudarjal, da je treba gledati na praktične izvedbe načrtov Asociacije. — Brzojavni pozdrav je poslal dr. Emil Stofa iz Prage.

Predsednik dr. Tominšek je nato podal pregled o razvoju in dosedanjem delu Asociacije in nanj naslonil naše nadaljnje odločitve in korake. Najboljši pregled je podan po dosedanjih kongresih in sklenjenih resolucijah, ki je o njih podal naslednje podrobno poročilo na osnovi poročil, ki so o posameznih kongresih izšle v Plan. Vestniku, in sicer za I. kongres, ki se je vršil od 25. do 27. septembra 1926 v Pragi (Pl. Vestnik 1926, str. 257); za II. kongres, ki je bil v Krakovu 22. septembra 1927, z zaključkom v Zakopanih (Pl. Vestnik 1928, str. 19); za III. kongres od 25. do 27. septembra 1928 v Ljubljani (Pl. Vestnik 1928, str. 287); za IV. kongres v Sofiji 22. septembra 1929 (Pl. Vestnik 1930, str. 20); za V. kongres od 24. do 28. oktobra 1930 v Pragi (Pl. Vestnik 1931, str. 74). VI. kongres Asociacije se je sestel dne 11. septembra 1931 v Lvovu. Ker je bil to zadnji kongres in se mora na temelju tedanjih resolucij vršiti tudi današnje zborovanje, je podal predsednik o njem podrobnejše poročilo po tozadnem zapisniku.

Ko je bil sedež Asociacije leta 1932 v Jugoslaviji, se po zaključku leta ni sklical kongres Asociacije. Vodilni Jugoslovanski planinski društvi HPD in SPD sta predlagali, da se zaradi nastale ekonomske krize redni kongres Asociacije to leto ne vrši. S pristankom predsedstva Asociacije in Stalnega Sekretariata se je tedaj kongres za leto 1932 odložil. Leta 1933 pa so nastopile nepričakovane spremembe. Potem ko je imel Stalni Sekretariat dne 13. in 14. maja 1933 redno sejo v Krakovu, je načelnik Jeniček odložil svoje mesto v Stalnem Sekretariatu. Isto je storil višji svetnik Kamenický kot blagajnik. To je bilo javljeno predsedniku Asociacije Josipu Pasariću. Preden se je mogel sklicati izredni kongres Asociacije, je Josip Pasarić odstopil kot predsednik HPD in zato tudi on odložil svoje mesto kot predsednik Asociacije. Nato so ostali kot legalni reprezentanti svojih društev podpredsednik dr. Tominšek, sekretar Hrovatin, dr. Galčev ter poljski delegatje. Josip Pasarić je njemu doposlani arhiv in blagajno ter naznanilo o svojem odstopu z dopisom dne 28. julija 1933 poslal Poljskemu T. T. v Krakovu in predlagal, da Poljsko T. T. in Klub ČST v Pragi prevzameta iniciativo za sklicanje izrednega kongresa Asociacije v svrhu sestave novega prezidija in

Stalnega Sekretariata. S tem je soglašal podpredsednik dr. Tominšek. Po razgovorih z g. dr. Goetlem in v smislu sklepov odbora Saveza PDJ pa je potem stavil dr. Tominšek predlog, da naj se vrši kongres Saveza v letu 1934, in sicer v Jugoslaviji, ter je v teku korespondence bilo dogovorjeno, da se skliče Savez v Ljubljani, in sicer za čas, ko bodo poljski in češki delegatje za Internacionalno Alpinistično Unijo potovali v Pontresino.

Tako se je priredil po vsestranskem sporazumu današnji kongres zopet v Ljubljani. —

Po tem poročilu predlaga predsednik dr. Tominšek, da naj kongres izreče priznanje in zahvalo odstopivšim članom uprave: konservatorju Jeničku, dr. Kamenickemu in Jos. Pasariću, ki so ves čas obstoja Asociacije stali na nje vodilnih mestih, in istotako skrbnemu tajniku Maksu Hrovatinu, katerega funkcija preide sedaj na drugo državo.

Zbor soglasno pritrdi temu predlogu.

G. dr. Goetel poroča o delovanju Stalnega Sekretariata in poda obenem račun glede finančnega stanja. Izdatki so naraščali za reklamo, publikacije, članske znake; in te izdatke sta dosedaj pokrivala le Poljsko T. T. in Klub ČST. s svojimi prispevki — posebno poljski prispevki so bili znatni. — Jugoslavija in Bolgarija do sedaj še nista nič prispevali. To se bo moralo urediti, ker bi se sicer nameravane propagandne publikacije in vodiči ne mogli izdajati.

Nato se bistveno po predlogih dr. Goetla soglasno sklenejo sledeče

resolucije :

1. Kongres smatra za potrebno, da se v najkrajšem času izda priročnik, oziroma informacijski vodič po posebnem načrtu, ki ga predloži Stalni Sekretariat Asociacije. Praktični vodič naj opisuje planinske pokrajine Jugoslavije, Bolgarije, Poljske in Češkoslovaške, in sicer za vsako državo v lastnem jeziku in v jeziku ostalih treh držav. N. pr. za Jugoslavijo bi bil natisnjen v jekavščini, bolgarščini, poljščini in češčini. Vodič naj vsebuje fotografije najznamenitejših planinskih krajev, popis najvažnejših tur ter seznam koč in zavetišč (predlog dr. Goetela s pristavkom dr. Prebega).

2. Kongres smatra za potrebno, v interesu vzajemne propagande prirejati skupne izlete v kraje držav članov Asociacije po vzoru Club Alpine Français. Izlete naj organizirajo planinska društva po najnižjih cenah, z znižano vozno ceno, po možnosti s posebnimi vlaki in z znižanimi pristojbinami potnega lista. Izleti naj se prirejajo v najbolj tipične gorske kraje, poleti in pozimi, razdeljeni v lažje in težje skupine. Stalni Sekretariat naj se obrne na vlade držav članov Asociacije zaradi izposlovanja gori navedenih ugodnosti. Za zgled, kako naj se to vprašanje reši, naj bodo za vzor na široko zasnovane ekskurzije, ki jih je priredil Club Alpine Français leta 1933 v Češkoslovaško in Poljsko.

3. Kongres smatra za zelo potrebno, da se prirejajo predavanja z diapozitivi o najlepših gorah, diapozitive z opisom naj izmenjavajo posamezna društva članov Asociacije s posredovanjem Stalnega Sekretariata; skrbeti je treba za potrebne vzajemne komunikacije o gorskih krajih.

4. Kongres smatra za potrebno, da pošiljajo člani Asociacije Stalnemu Sekretariatu seznam voznih olajšav, ki jih uživajo v svojih krajih, da se izposluje recipročne vozne olajšave za člane Asociacije v vseh državah teh članov. (Izposlovala bi se naj medsebojne vozne olajšave tako, da bi splošno veljali popusti za posameznika-planinca brez ozira na skupine, daljavo in čas. Uvedejo se naj tudi izletniški vlaki iz ene države v drugo državo članov Asociacije.)

5. Glede prispevkov za Asociacijo predlaga dr. Goetel, da naj sorazmerno s članstvom prispevajo vsa društva, ki so včlanjena v Asociaciji. V debato posegajo dr. Prebeg in dr. Pretnar in obvelja načelo, da naj se razdeli tozadevni prispevek na vse člane posameznih društev, da pa naj glede pobiranja prispevkov sklepajo v Asociaciji včlanjena društva sama.

Kongres smatra za potrebno, da se to vprašanje reši tekom leta 1934, da bi bila zadeva urejena že leta 1935. V Asociaciji včlanjena društva predložijo svoje sklepe in gotovino Stalnemu Sekretariatu. —

Nato sledi predavanje in referat g. dr. Tume o temi: »Alpinizem in znanstvo« s posebnim poudarkom, kako važno je raziskati v planinskih krajih nomenklaturu in ugotoviti planinsko terminologijo. On stavi sledeče

predloge: a) Vsako alpsko društvo naj ustanovi literarno-znanstveni odsek, katerega naloga bo, da v soglasju z znanstvenimi instituti svoje države nabere, sistematično uredi in izda toponimastično gradivo in folklor vseh predelov svojih gor. b) Posebna naloga Asociacije bodi, da potom znanstvenih komisij nabere in preišče morfološka, prirodoslovna in ekonomična imena in nazive Alp (prav gorstva). c) Asociacija naj preskrbi skupni nastop s poročilom o svojem znanstvenem delovanju za kongres Internacionalne alpinistične Unije. d) Vsako društvo naj izposluje pomoč svojega prosvetnega ministrstva, da pospeši potovanja z ustanovitvijo potrebnih stipendijev.

K temu je še poljski delegat g. B. Romaniszyn zanimivo utemeljil predlog, naj Asociacija vpliva, da se naberejo in preiščejo tudi svojevrstne narodne pesmi planinskih prebivalcev in posebnosti glede njih glasbenega izražanja.

Predsednik se zahvali za zanimive referate in jih da v razpravo.

Dr. Goetel poroča, da je Poljskie Towar. Tatr. že prirejalo znanstvene ekspedicije, in sicer v Ande za skupino Ramada (izdelava zemljevida), v Maroko v Visoki Atlas, na goro Aid Gur ter na Spitzberge in si je pri tem steklo v znanstvenem svetu lepo priznanje.

Dr. Cividini Ante poroča, da je v Zagrebu prirodoslovno društvo izdalo tudi za planince v poštev prihajajoči »Zbornik narodnih običajev«. Razmotrivanja dr. Tume posebno pozdravlja in prosi, da dr. Tuma svoje stališče zastopa tudi na Kongresu Mednarodne Unije v Pontresini.

Na osnovi referatov in razprave se sklenejo

nadaljnje resolucije:

6. Kongres osvoji predloge dr. Tume in načelo majorja Romaniszyna in priporoča svojim članom, da jih v svojih društvi izvajajo.

7. Kongres pozove v Asociaciji včlanjena društva, da stalno pošiljajo svoje delegate na kongrese Mednarodne Alpinistične Unije. Na letošnjem kongresu Unije v Pontresini bo zastopal Asociacijo dr. W. Goetel. Pozdravlja se, da pošlje tudi Savez PDJ svojega delegata g. dr. Tumo.

8. Kongres potrjuje izpopolnitev statuta Stalnega Sekretariata Asociacije v § 11: »Na predlog določi predsednik dva člana za preglednika računov Stalnega Sekretariata.«

9. Kongres poziva v Asociaciji včlanjena društva, da pošiljajo Stalnemu Sekretariatu vsako leto kratka poročila o delovanju društev in statistične podatke.

10. Kongres pozdravlja iniciativo Poljskie Towar. Tatr. za izdajo idealnega načrta za gradnje planinskih koč ter naroča Stalnemu Sekretariatu, da se takoj prične izdelava takega načrta kot skupne enotne norme slovanskih planinskih koč.

11. Kongres smatra za potrebno, da se v državah članov Asociacije izvede pravna zaščita turističnih naprav, ter se naroča Stalnemu Sekretariatu, da pošlje v Asociaciji včlanjenim društvom za Poljsko predlagani načrt zakona o zaščiti planinskih institucij, da se bo potem dala iniciativa za enake zakone tudi v ostalih državah.

12. Kongres pozdravlja z veseljem otvoritev prvega narodnega parka na meji Poljske in Češkoslovaške. Kongres sledi z zanimanjem izvedbi nadaljnjih otvoritev narodnih parkov v Češkoslovaški in Poljski v Tatrah in Beskidah in izraža željo, da se pospeši realizacija narodnih parkov v vseh državah.

Volitve:

Kongres sklene soglasno, da se zvesto tradicijam in spričo odsotnosti bolgarskih delegatov predlaga Bolgarskemu Turističeskemu Sjuzu, naj sprejme predsedstvo za leto 1935 in iz svoje srede izbere predsednika, tajnika in blagajnika, nakar preide prezidij za leto 1935 v Sofijo in se prihodnji kongres vrši v Bolgariji; za ta slučaj se izvoli za prvega podpredsednika dr. Ketter iz Prage, za drugega podpredsednika pa dr. W. Goetel. Ako pa Bolgari tega predloga ne sprejmejo in prezidija ne imenujejo, se predsedstvo za leto 1935 prenese na Poljsko ter se za ta slučaj izvoli že danes za predsednika dr. W. Goetel, za podpredsednika dr. Ketter iz Prage in dr. Tominšek Fran iz Ljubljane, za tajnika pa major Romaniszyn. — Stalni Sekretariat Asociacije ostane neizpremenjen in še nadalje v Krakowu.

Smrtna nesreča. (Marijan Benedik.) Gimnazijski abiturijent Marijan Benedik, doma iz Stražišča pri Kranju, se je dne 9. septembra z dvojico planincev vzpel na Jalovec. Ob povratku skozi znano strmo snežišče v Kuloarjo mu je na trdem snegu spodrsnilo, ni se mogel več ujeti, zaneslo ga je s strašno brzino čez sneg v skale, da je bil na mestu mrtev. Spremljevalca sta hitela v Tamar po pomoč. Jože Čop, slučajno tam navzoč, Slavko Gregorc iz Kamnika in Izidor Romano iz Zagreba so se klicu takoj odzvali.

Iz planinske kronike:

1. Jeseniška »Skala« je 26. avgusta postavila na vrhu Škrlatice (2738 m) železen križ, visok 5 m in težak 200 kg, z namenom in napisom: »Žrtvam planin. T. K. Skala, Avgust 1934«. — Skalaš Korenini je izdelal zanj načrt, naredili so ga Skalaši v tovarni KID na Jesenicah, na vrh ga je znosilo v posameznih kosih 40 Skalašev, ki so donesli tudi še 50 kg cementa in zanj potrebne vode ter križ vzdali v skalo in ga zavarovali z jeklenimi vrvmi. — Zamislil si je ta križ — in ravno na Škrlatici — rajni idealni plezalec Sandi Wisiak.

2. G. duh. svetnik Alojzij Cilenšek je 26. avgusta blagoslovil Finžgarjev križ na Boču. Slavnosti je prisostvovalo izredno mnogo okoličanov.

3. Orožnova koča na Črni Prsti je bila letos temeljito popravljena za štiridesetletnico svojega obstoja, ki se je obhajala 2. septembra; profesor Janko Mlakar je bral sv. mašo in podal zgodovino koče in ž njo združenega planinstva.

4. Dne 9. septembra so otvorili mladi Stičanje novo planinsko kočico na Obolnem pri Stični (»Krvjavljeva kočica«). Koča je povsem pripravna tudi za zimo. Pripravljena je za 11 postelj in 20 skupnih ležišč.

5. Podjetna Slovenjebistriška podružnica SPD je 23. septembra otvorila svoj novozgrajeni Planinski »Dom pri Sv. Treh Kraljih« na Pohorju ob ogromni udeležbi domačinov in ob prisotnosti odličnih zastopnikov oblasti, korporacij, društev.

Hrvatski Planinar, naš bratski mesečnik, ki ga urejuje sam impulzivni predsednik HPD, g. dr. Ante Cividini, je živ odsev smotrnega truda, da bi bil časopis planinsko strokoven, vsestranski in vendar mikaven in zanimiv. Ob njem se mi veselimo vsakega napredka v naši lepi planinski, posebno še domači stvari. — Za zdaj časopis našim planincem priporočamo; podrobneje bomo o njem še izpregovorili.

O rastlinstvu na Šarplanini je v časopisu »Proteus«, 1933, št. 2, str. 38, napisal informativen članek dr. E. Pajnič na osnovi osušenega cvetja, ki ga je od tam prinesel predsednik SPD, g. dr. Jos. Pretnar, ter po živih opisih, ki jih je ta podal pisatelj.

»Ob sončnem vzhodu. Viri veselja. Dr. A. M. — 1934. Izdal in založil odbor za postavitev križa na Donački gori.« — Knjižica ima 32 strani, na vsaki strani je po ena zaokrožena impresija o planinstvu, o lepoti prirode, o božjem stvarstvu, o človeku, ustvarjenem po božji podobi. Pogled na knjižico kaže prozo, čitaš pa čisto poezijo, tisto mehko, nežno, poslano v srce, pa zdravo in zdravilno, ki je svojstvena našemu pisatelju, znanemu neznancu.

Pravi planinec ni le hodec in gledalec, je mnogo, mnogo več; on imej to knjižico pri roki, poglej v njo tu pa tam, kjerkoli; povsod bo zadel ob misli, ki bodo tudi v njem zbujele misli, umišljanje, zamišljenost. A vedno bodo vedre. Res so vredne 5 dinarjev, ki jih daš za novi križ na Donački gori. »Križ na Donački gori boji spomin edinosti in ljubezni, ki naj združuje vse narode in rodove v tem, kar je vsem skupno in domače.« Tako pravi pisatelj h koncu.

(Mimogrede mu na uho zaupam, da Slovenci se niso in se ne bodo naveličali »tega ljubega solnca«).

Dr. J. T.

Smrtna nesreča. (Marijan Benedik.) Gimnazijski abiturijent Marijan Benedik, doma iz Stražišča pri Kranju, se je dne 9. septembra z dvojico planincev vzpel na Jalovec. Ob povratku skozi znano strmo snežišče v Kuloarju mu je na trdem snegu spodrsnilo, ni se mogel več ujeti, zaneslo ga je s strašno brzino čez sneg v skale, da je bil na mestu mrtev. Spremljevalca sta hitela v Tamar po pomoč. Jože Čop, slučajno tam navzoč, Slavko Gregorc iz Kamnika in Izidor Romano iz Zagreba so se klicu takoj odzvali.

Iz planinske kronike:

1. Jeseniška »Skala« je 26. avgusta postavila na vrhu Škrlatice (2738 m) železen križ, visok 5 m in težak 200 kg, z namenom in napisom: »Žrtvam planin. T. K. Skala, Avgust 1934«. — Skalaš Korenini je izdelal zanj načrt, naredili so ga Skalaši v tovarni KID na Jesenicah, na vrh ga je nosilo v posameznih kosih 40 Skalašev, ki so donesli tudi še 50 kg cementa in zanj potrebne vode ter križ vzdali v skalo in ga zavarovali z jeklenimi vrvmi. — Zamislil si je ta križ — in ravno na Škrlatici — rajni idealni plezalec Sandi Wisiak.

2. G. duh. svetnik Alojzij Cilenšek je 26. avgusta blagoslovil Finžgarjev križ na Boču. Slavnosti je prisostvovalo izredno mnogo okoličanov.

3. Orožnova kočja na Črni Prsti je bila letos temeljito popravljena za štiridesetletnico svojega obstoja, ki se je obhajala 2. septembra; profesor Janko Mlakar je bral sv. mašo in podal zgodovino kočje in ž njo združenega planinstva.

4. Dne 9. septembra so otvorili mladi Stičanje novo planinsko kočjo na Obolnem pri Stični (»Krjavljjeva kočja«). Koča je povsem pripravna tudi za zimo. Pripravljena je za 11 postelj in 20 skupnih ležišč.

5. Podjetna Slovenjebistriška podružnica SPD je 23. septembra otvorila svoj novozgrajeni Planinski »Dom pri Sv. Treh Kraljih« na Pohorju ob ogromni udeležbi domačinov in ob prisotnosti odličnih zastopnikov oblasti, korporacij, društev.

Hrvatski Planinar, naš bratski mesečnik, ki ga urejuje sam impulzivni predsednik HPD, g. dr. Ante Cividini, je živ odsev smotrnega truda, da bi bil časopis planinsko strokoven, vsestranski in vendar mikaven in zanimiv. Ob njem se mi veselimo vsakega napredka v naši lepi planinski, posebno še domači stvari. — Za zdaj časopis našim planincem priporočamo; podrobneje bomo o njem še izpregovorili.

O rastlinstvu na Šarplanini je v časopisu »Proteus«, 1933, št. 2, str. 38, napisal informativen članek dr. E. Pajnič na osnovi osušenega cvetja, ki ga je od tam prinesel predsednik SPD, g. dr. Jos. Pretnar, ter po živih opisih, ki jih je ta podal pisatelju.

»Ob sončnem vzhodu. Viri veselja. Dr. A. M. — 1934. Izdal in založil odbor za postavitev križa na Donački gori.« — Knjižica ima 32 strani, na vsaki strani je po ena zaokrožena impresija o planinstvu, o lepoti prirode, o božjem stvarstvu, o človeku, ustvarjenem po božji podobi. Pogled na knjižico kaže prozo, čitaš pa čisto poezijo, tisto mehko, nežno, postlano v srce, pa zdravo in zdravilno, ki je svojstvena našemu pisatelju, znanemu neznancu.

Pravi planinec ni le hodec in gledalec, je mnogo, mnogo več; on imej to knjižico pri roki, poglej v njo tu pa tam, kjerkoli; povsod bo zadel ob misli, ki bodo tudi v njem zbujele misli, umišljanje, zamišljenost. A vedno bodo vedre. Res so vredne 5 dinarjev, ki jih daš za novi križ na Donački gori. »Križ na Donački gori bodi spomin edinosti in ljubezni, ki naj združuje vse narode in rodove v tem, kar je vsem skupno in domače.« Tako pravi pisatelj h koncu.

(Mimogrede mu na uho zaupam, da Slovenci se niso in se ne bodo naveličali »tega ljubega solnca«).

Dr. J. T.

Lomberg ploščice in filmi 26° Sch
Byk-foto-papirji
Zahtevajte brezplačen foto-cenik

Drogerija Kanc

Ljubljana, v Nebotičniku in Židovski 1

RAZNO

Poset planinskih koč v jesenskem času je kar najbolj priporočljiv. Obe postojanki ob Bohinjskem jezeru, t. j. hotel Sv. Janez in hotel Zlatorog vabite planince, da se oddahnejo od dnevnih skrbi. Cene v jesenskem času so znižane in je mogoče večdnevno bivanje za majhen denar. — Koča na Veliki Planini je stalno oskrbovana. Kdor želi v Cojzovo kočjo pod Grintavcem, naj se javi v Stahovici pri oskrbniku Erjavček Francu. Posetniki Črne Prsti naj se javijo v dolini pri oskrbnici Orožnove kočje Smukavec Ivanki v Bohinjski Bistrici, da jim skuha tečno kosilo. — Dom na Krvavcu je stalno odprt. — Prešernova kočja na Stolu ostane stalno odprta do 8. oktobra 1934, Valvazorjeva kočja pa bo stalno oskrbovana. — Pohorske postojanke vabijo v pisane jesenske gozdove.

*Velika izbira
Najboljša kvaliteta*

Karo - Maribor

TURISTI, POZOR!

Najbolj trpežne in tople nogavice, pletenine, športno perilo, nahrbtnike in sploh vse potrebščine za turistiko dobite najceneje v veliki izbi pri staroznani trdki

F. M. Schmitt, Ljubljana

Pred Škofijo 2

Lingerjeva ul. 4

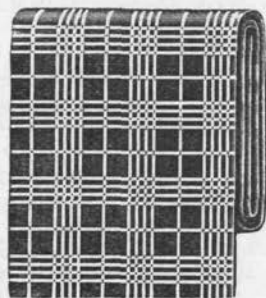
Postrežba točna! Cene nizke!

Restavracija in veletrgovina z vinom

PETER STEPIČ

V SPODNJI ŠIŠKI

priporoča svojo veliko zalogo vina najboljše kakovosti po nizkih cenah. Vino se razpošilja v lastnih sodih na vsako postajo

Platno za rjuhe, brisače in ostalo perilo, kakor tudi volnene in bombažaste odeje po najnižjih cenah, pripravno za opremo planinskih koč in zavetišče nudi

TRGOVSKI DOM

Stermecki

TOVARNA PERILA IN OBLEK

Celje št. 6

SPD Ljubljana je založilo sledeči dve knjigi:

Dr. Breclj Bogdan:

Prva pomoč in reševanje v gorah

Cena Din 12.—.

M. M. Debelakova:

Plezalna tehnika Cena Din 15.—.

DNEVNO
SVEŽA KAVA

MOTOH B.
LJUBLJANA, Vodnikov trg 5
Telefon 25-77

Vse postelje in skupna
ležišča v kočah S.P.D.

zalaga
z izbornimi odejami in koci
raznih kakovosti

Industrija volnenih izdelkov
Peter Majdič, Celje

Podravska tiskarna

Lepi izdelki! — Točna postrežba! — Zmerne cene!

VSE TISKOVINE
za šole, urade, društva,
trgovino, obrt, industrijo

D. Z. O. Z.

Maribor
Gregorčičeva 6
Telefon 20-38

Kreditni zavod za trgovino in industrijo
Ljubljana, Prešernova ulica 50

(v lastnem poslojju)

Telefon 20-40, 24-57, 25-48 — interurban 27-06, 28-06

Brzjavni naslov: Kredit Ljubljana

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic in kuponov, nakazila v tu- in inozemstvo. Safe-deposits itd.

Specijalna manufakturna trgovina
sportnega sukna

Majer Franjo

Maribor, Glavni trg 9, telefon 28-86

Največja zaloga
sukna za smučarske obleke
in sportnega perila

POSETITE

DOM
V KAMNIŠKI
BISTRICI

V JESENI

Vsakemu turistu sta potrebni

Dr. Henrik Tuma:
**Imenoslovje
Julijskih Alp**

založilo
Slov. Planinsko Društvo

in

Badjura:
**Sto izletov po
Gorenjskem,
Dolenjskem in
Notranjskem**

Din 35.—

Dobi se pri Slovenskem
Planinskem Društvu
Člani dobe popust!

